

POCOK PALKÓ TÖRTÉNETE

**AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA IRTA
KANIZSAI FERENC**

37 KÉPPEL

Budapest
Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat R-t. kiadása

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-54-1 (online)
MEK-13303

TARTALOM

Pocok Palkó és a perecfarkú Buksi.

A jó modor.

Pocok Palkó és a perecfarkú Buksi.

I.

Bodrinak, az ösztövért nőtény ebnek, aki - már csak úgy mondom, hogy „aki” - Árbóc Mihály gazduram tanyáján szolgált hűséggel, kilenc kölyköcskéje lett. A tanyáról jó félnapi járóra a folyóvíz; a szikes legelő sincs közel; de ott is, nyáridő lévén, a tavaszi csapadék és fakadó vizek rég elpárologtak a szikes lapályokból, csak a fehér só vakító tündöklése maradt a déli-bábnak tükörül; alkalmas tó, vagy pocsolya sincs a közelben, melybe az ebfiókákat behajthatnák a béresgyerekek. (Víz csupán a gémeskutban akad; csak hogy onnét iszik az egész tanya. Hát a kutba sem lehet fullasztani szegénykéket.) Így történt az a szokatlanság, hogy Bodrinak meghagyták mind a kilenc porontyát. Volt közöttük hófehér, szénfekete, volt róka-vörös, tarkabarka, mindenféle. Csak abban hasonlítottak, hogy egyaránt mohó étvágygal szopták az anyjukat. Bodri tehát kénytelen lett bőségesebben táplálkozni.

A tanyai kutyának, kosztot illetőleg, amúgy sincs valami rózsás sora; és Bodrira, ebben az állapotában, hogy nemcsak a maga, de a kölykei számára is lehetőségen kellett ennie, a létért való küzdelem gondjai fokozott sullyal nehezültek. Vizes derceből, melyet egy nyakatört kantában tesznek elébe, biz nem lehet jóllakni, vagy legalább az éhséget csillapítani, - kiváltkép, ha derce, azon felül, hogy csak derce, még kevés is.

Bodri tehát lopásra vetemedett. Kisurrant a kukoricásba és a félig érett csöveket ropogtatta a csempe fogai közt. Épp akkor járt arra a gazdája, Árbóc Mihály, a gögös paraszt, - Bodrin, meg a cselédeken kívül háromszáz lánc földnek az ura. Rettentő haragra gerjedt, hogy őt a tulajdon kutyája is érzékenyen megkárosítja. Patkós csizmájával belerúgott a Bodri szügyébe. A kutya meg sem nyikkant. A hátára fordult, a négy lábával kegyelemért kapálódzott és könnyes szemével bocsánatért könyörgött. Az eb okos állat; okosabb sok embernél; és ha Árbóc Mihály okos lett volna, megértette és megszívlelte volna a Bodri hú szemének ilyen rimánkodását:

- Jaj, ne bántson, gazduram. Nagy vétek a lopás; kivált ha a tolvaj az ő kegyes urát és kenyéradóját lopja meg; holott ellenkezően, a tolvajnép elriasztása volna feladata... De, amit elkövettem, nem magamért tettem. Én szívesen és alázattal türtem az éhséget mindig. De most a gyerekeimért kell táplálkoynom, hogy tejecskékjük legyen. Hiszen gazduram is volt valaha kicsike kis fiú. Gazduram sohasem nőlhett volna ily hatalmas férfiuvá, ha pici korában nem lett volna mit szopnia. Anya vagyok, gazduram! Oh ne bántson, ne verjen, mert megüti bennem mind az anyákat, akik szoptatnak és azokat is, akik valaha szoptattak, de már a sirban pihennek; köztük tulajdon édes anyját, a boldogultat is! Irgalom, gazduram, anya vagyok.

A gögös paraszt azonban vagy nem tudta, vagy nem akarta ésszel és szívvél fölérni a Bodri rimánkodását. Vastag furkósbot volt nála és azzal akkorát sujtott Bodrira, hogy ott azon nyomban elszállt belőle az élet. Szegény kicsi kilenc fiókája árvaságra jutott...

De az a gyönyörű kék ég, Istennek a szeme, meglátta ám ezt a szörnyűséget. Egyszeriben elsötétedett, haragos villámokat szórva. A fák, a hirtelen kerekedett viharban hajladozva nyögtek, mintha ezer és ezer kutya szükölne; a lombok pedig sirtak, mintha anyák és kis gyerekek zokognának. Vad forgószél döntögette meg a buzatáblákat és a zöld kukorica meg szakasztott úgy hullámozott, mint a dühös tenger. Árbóc Mihály futva igyekezett föld alá; éppen jókor, mert éppen Bodri mellé csapott le a menykő, itéletnapi lángolással és földre-pesztő zengéssel. Mire Árbóc Mihály a tanyaház udvarára ért, már hallotta a gyors, erőszakos, sístergő kopogásokat, melyek a tetőkön, az ablakon és ajtókon hirdették a Haragvó Vendég

jövetelét; aki hivatlanul bekopogtat, megzörgeti az ablakot és azután magával viszi az egész esztendő reménységét, búzát, gyümölcsöt, gabonát, pénzt. Pár perc múltán Árbóc Mihály az ablakból láthatta, hogyan ölt az udvar mind fehérebb színt, akár csak ha friss hó borítaná... Az ég szakadatlanul zengett; a kopogás már dörömböléssé és tombolássá gyorsult.

...Egy óra, álló egy óra hosszant tartott az ítélet-idő...

A kevély paraszt sirvafakadt, amikor a pusztitást látta... Elverte a jég mindenét. Tehetetlen dühében sirt és öklével megfenyegette a tovaszárnyaló felhőket.

II.

Valahol pedig, valahol; sem fönt, sem lent; sem közel, sem távol; hanem ott, ahol vigyáznak reánk, ahol az Igazság a törvény, így szólt Valaki a dörgő fellegek égzengető szaván azokhoz, akik Őt színről-szinre látják:

- Sajnálta egy anyától néhány szem kukoricát. Hát én pedig sajnálom tőle mind a kukoricát, mind a búzát, mind a gyümölcsöt. Elvettem tőle. Hadd tudja meg, a gögös, a kegyetlen, hogy itt vagyok!

- Szigoruan, de bölcsen ítélte. Urunk! - felelték azok, akik őt színről-szinre láthatni boldogok, de ő erre nem válaszolt, hanem gyöngéden simogatott egy vézna kis kutyát, aki remegve és álmélkodva bujt hozzája és érdes nyelvecskéjével megcsókolta a kezét.

...És voltak ottan apró gyerekek; barna-, fekete- és szőkehajú nevető arcú gyerekek, akik rögtön megbarátkoztak a jövevény kutyuskával és vigan hancuroztak vele a biborszinű felhőpázsiton. Még szallagot is kötöttek a nyakába; szivárvány-fonalakból szőtt színes pántlikát.

- Ne te, ne! Bodri! - kiáltozták a kutyára, az meg boldogan csaholt. A kérgelődző kis társaság vigan kacagott. Ugy hangozott ez, mintha ezüst csöngetyűk csilingelnének...

III.

Azt már nem tudom, mi történt a kilenc kutyafiókéval, a nyöszörgő kis tarkabarka árvákkal. Jobb azt nem tudni. Egynek azonban tudom a sorsát; igazság szerint tehát csak a többi nyolc kutyácskáról nincs tovább a históriám.

Hanem az az egy!

Hát éppen erről az egyről lesz szó. Valamelyik béresgyerek, gondolom a Krumpli Jóska, valami ügyesbajos dologban a városba eredt. Tán az anyja küldte be. Nagy sor az, kérem alássan, a tanyáról bekövetkezni a városba. Szegény gyerekeknek bocskor a lova. Alkalmatos gyaloglás esik bennök. Aztán a tarisznyájába belenézett. A tarisznyában, sötétségen kívül, semmi egyéb sem volt, csak a tavalyi kolbásznak a szaga. Vagy tán az sem, csak úgy gondolta a Jóska. Hejnye-hejnye, mit lehessen beletenni a tarisznyába? Kenyeret tett bele, sót, meg paprikát, no meg avas szalonnát. (Ugy jó a szalonna, ha avas.) Igen ám, de mindezekkel a dolgokkal, még nem telt meg a tarisznya. Jócskán maradt még hely benne.

- Viszöm a kiskutyát, - mondta az anyjának.

- Hát aztán minek vinnéd? Mögösz a szalonnát, mög a könyeret.

- Nem kék még annak szalonna. Tej kék annak, édös szülém.
- Abbizony. Hát oszt mit csinálsz a kiskutyával?
- Eladom.
- Nem adnak kutyáért pizt.
- Már mér ne adnának? Mögpróbálom. Adnak érte leginkább négy vasat.
- Próbáld mög.

Mielőtt azonban a kis kutyát betették volna a tarisznyába, egy fél tányér tejecskét adtak neki. Pici kis nyelvvel boldogan lafatyolta föl a tejecskét.

- No, kutyuskám - szólt rá Krumpli Jóska - gyerünk csak befelé a tarisznyába.

Aztán megfogta a hátán, a nyúlós bőrénél fogva, és a kiskutya eltűnt a tarisznyában.

- Estére itthon légy, Jóska! - kiáltott a fia után az anyja.
- Itthon löszök, szülém, idejében! - felelt a Jóska gyerek és nekiindult a város felé. Sokszor megjárta már ezt az utat. Néhol, rövidség céljából, a tarlókon vágott keresztül. Be is ért hamar a városba és be is ment a boltba, hogy kettőért tűt vegyen.

Épp a tüket mustálta, hogy a végük elég hegyes-e és hogy a fejük lyukas-e (jól megnézze az ember, mit kap a pénzért), amikor egy cifrán öltözött városi dáma is odabent válogatott drága portékák közt. Ejha (gondolta a Jóska gyerek), ez lehet ám a gazdag asszonyság; micsoda drága és finom csodadolgokat vásárol! Nyolc krajcáros gyertyákat tucatjával; illatos szappanokat, öt kiló sót, három süveg cukrot.

- És most kérek egy kiló kávét, - mondta az uri dáma, akin selyemruha suhogott.
- Egeniss kremássan! - felelte hajlongva a boltos, - igenis, kremássan, egy kiló valódi legfinomabb kávét.
- Mi a szösz? Kávét? - gondolta magában Jóska - de ezt már megnézem, micsoda? A Ferkó bátyámtól, aki katona volt, hallottam emlegetni a kávét. Ő mondta, hogy a király is minden reggel kávét szalonnázik.

Jóska elbámult, amikor a kereskedő szürkés színű, kicsi babot öntött ki a zsákból. Olyan volt ez a babszem, mintha mindegyiket kőből faragták volna. Egy szem kávé lepottyant a földre; Jóska gyorsan felkapta és sietve rejtette el a tarisznyája fenekére. Na otthon, a tanyán majd megmutatja, csodájára járnak az emberek.

Ez hát az a híres kávé? No, ez drága lehet, gondolta a Jóska; kilójáért biztosan elkér a boltos tiz krajcárt, ha nem tizenegyet!

Majdnem felkiáltott csodálkozásában, amikor meghallotta, hogy a boltos három forintot kér érte és az uri dáma még csak nem is alkuszik.

A boltos összecsomagolta az uri dámának való sok holmit.

- Küldesse haza azonnal, - rendelkezett a finomruhás néni.
- Most nem lehet, mert az inasaim nem érnek rá. Talán később. Vagy esetleg valaki más hazavinné.
- Hazaviszöm én, - ajánlkozott Krumpli Jóska, - ha elvezet a tekintetős asszony.
- Hát aztán mit kérsz a fáradságodért, kis fiu?
- Sömmit. Csak ugy szivességbül töszöm. Ráérek.

Jóska a vállára kapta a nagy csomagot és a cifra utcákon követve az ismeretlen uri hölgyet, egy nagy házba jutott, annak is a konyhájába.

- Oda tedd le, az asztalra, kis fiu. Hová való vagy?

- A tanyára. Csak úgy begyüttem ma a városba. Dógom vót.

- Éhes vagy-e?

- Hát iszen az vagyok.

Jóska kapott harapnivalót. A tarisznyáját közben letette a konyha kövezetére. És nini, a tarisznya mozgolódni kezdett.

- Mi van a tarisznyában, kis fiu? - kérdezték tőle.

- Hogy a tarisznyában mi van?

- Igen.

- Só, könyér, paprika, mög szalonna.

- Hát még?

- Sömmi.

De a tarisznya ekkor nemcsak mozgolódott, gyűrődzkodott és fészkelődött, hanem nyöszörögni, sirdogálni kezdett.

- De csak van valami abban a tarisznyában, - szólt újból a cifraruhás városi dáma - talán bizony nyulacska?

- Nem nyul a.

- Hát akkor fürjecske, ugy-e fürjecske?

- Nem fürj a.

- Hát micsoda?

- Sömmi.

Aztán a tarisznya morgott, meg vékony hangon ugatott.

- Kis kutya van benne! Mutasd meg fiam.

- Hásze mögmutatni mögmutatom. Azt löhet.

Megmutatta.

Furcsa kis jószág volt. Akkorácska csak, mint az öklöm. Zsömlyeszínü, tömpe orru, kajla fülü és perecfarku.

- Jaj be édes kis kutya - szólt a dáma és hangosan kiáltozott:

- Palkó! Gyere csak ide fiacskám, Palkó! Nézd csak, milyen gyönyörű kis kutya!

Futvást rohant be a konyhába egy szép fiucska. Palkó volt ez, a cifraruhás dáma a mamája. Palkó egy darabig idegenül nézett a bocskoros és gatyás parasztfiura; majd meg a kis kutyát bámulta, majd nem felfalva a szemével. Aztán udvariasan az idegen fiuhoz lépett, kezét nyújtott neki:

- Én vagyok a Palkó. Hát te ki vagy?

- A Krumpli Jóska.

- Ez a te kutyád?

- Igen.

- Add nekem a kutyát.

- Nem adom.

Palkó szomorúan nézett a mamájára, aki így szólt:

- Megfizetek a kutyáért.

- De nem eladó ám.

- Nem eladó?

- Nem.

- Miért nem?

- Mert szeretem.

- Mink is szeretni fogjuk.

- De nem úgy, mint én. - Palkó okoskodott.

- Mink jobban fogjuk szeretni.

- Nem lehet a.

Palkó mamája a Jóska szívét puhatolta:

- Hát aztán miért szereted ezt a kis kutyát?

- Mert olyan, mint az anyja.

- Olyan?

- Éppen olyan. Szakasztott olyan.

- De hiszen akkor megmarad neked a kis kutya anyja, - vélte Palkó - beérheted azzal is.

- Csakhogy nincs meg az anyja. Agyonütötték. Ez a kis kutya árva. Nincs senkije, csak én.

Palkó mamája látta, hogy fiacskája mennyire szeretné a szép kis kutyát és ajánlatot tett a parasztgyereknek.

- Adok érte egy koronát.

- Egy koronát?! - csillant föl Jóska szeme, de aztán megcsöknyösödött.

- Nem adom, nem adom.

- Kapsz egy forintot.

- Nem adhatom.

- Hát add ide barátságból, - mondta Palkó.

- Barátságból?

- Igen. Én is ígérem, hogy ennek a kis kutyának jó dolga lesz nálunk. Én fogok rá vigyázni. Annyi tejet adok neki, amennyi belefér.

- Sok tejet?

- Nagyon sok tejet. És ha nem hiszed, benézhetsz hozzánk bármikor, hogy milyen jó dolga lesz itt az árva kutyuskának. És bármikor elviheted, ha azt tapasztalnád, hogy rossz sorsa van nálunk. Hagyd itt. Nálunk olyan jó dolga lesz, mint sehol. Ha felnől, hust fog kapni. Sok hust, igaz-e mama?

- Igaz, fiacskám.

Krumpli Jóska elgondolkozott. Mégsem bolondság a dolog. Náluk, odahaza a tanyán, bizony többet kell koplalnia a kis kutyának, mint ennie. Igen alkalmas, jó helye lesz itten, szegény árvájának. Egy kicsit még gondolkozott, de aztán elhatározta magát. A szeme könnybeborult, a hangja megbicsaklott, amikor a kis kutyát átadta Palkónak, így szólva hozzá:

- Itt van e. Neköd adom. Ugy vigyázz rá, mint a szömöd fényire.

- Vigyázni fogok rá.

- És szeresd! Nagyon jó kis kutya ez!

- Szeretni fogom.

Palkó mamája mindenáron egy forintot akart a Jóska kezébe nyomni.

- Nem köll, - mondta - még azt hiszi otthon az édesanyám, hogy loptam.

- De hát fogadd csak el bátran.

- Nem köll. Barátságbul adom. Viseljék gondját...

Krumpli Jóska hazaballagott. Későn este ért haza. Édesanyja már várt reá a pítvarban.

- No, Jóska fiam, mire végezted?

- Édes szülém, verjen mög kend, elajándékoztam a kis kutyát! - kiáltott és zokogva borult az anyja nyakába.

Bizony az anyja is sirvafakadt. Sirtak, ríttak. Aztán, törülgetvén a szemüket, elfojtott hangon kérdezte az anyja:

- Oszteg mit adtak érte?

- Sömmit.

- Hát hogy?

- Isten nevében adtam.

- Jól tötted.

- Azt hiszöm, édesanyám, ügön alkalmas heljön lösz a kis kutya.

Aztán lefeküdtek, kint az eresz alatt, a szabadban, Jóska megszólalt megint:

- Nem is kérdi szülém, hoztam-e tút?

- Az ám! Amiatt a bolond kis kutya miatt mögfelejtöztem. Hát hoztál?

- Hoztam.

Egy félóra mulva ismét fölvetette Jóska a szót, a csillagos eget nézegetvén:

- Édesanyám!

- No.

- Láttam ám.

- Mit te?

- Kávét.

- Kávét? Hát aztán milyen?

- Nem sokkal nagyobb a csörösznyemagnál és kúbül van.

- Kűbűl?

- Igen.

- Nem lűhet az, fiam! Hiszűn idekint a tanyai templom sincs kűbűl, csak vallyogbűl. Hogy volna hűt a kűvű kűbűl?...

- Hűt majd műglűtja ews'anyűm a tulajdon kűt szűmewel. Holnap rűggel, ha vilűgos lűsz, műgműtatom. Hoztam űgy kűvűt a tarisznyűmban.

Reggel aztűn a Jűska csakűgyan elűkotorta a kűvűszemet a tarisznyűja feneketlen műlyebűl.

- Ez az, ews szűlwm. Nűzze műg jűl kend. Hűt nincsen-e kűbűl?

- De, istűkuccse, olyanforma.

Hűt amint ott nűztűk, nűzegettűk, a kűvűszem kűperdűlt a kezűkbűl, legurult az udvarra. A tyuk űpp arra kaparűszott űs mihelyst műglűtta a lepottyant kűvűszemet, azon menten lenyelte. No, az se fordult műg elű, hogy a tyuk kűvűt reggelizzen. Jűska anyja megijedt űs jajveszűkelve tűrdelte a kezűt, hogy a tyuk talűn műg beledűglik a szokatlan eledelbe. De, Isten kűlűnűs kedvezűsűbűl, a tyuknak nem űrtott meg a kűvű...

IV.

Jűska meg az anyja ezen a reggelen nem sokat beszűlgettek ezek utűn. Tudtűk űgyis, hiszen kiolvashattűk az egyműs szemebűl, hogy az elajűndekozott kutyuskűn jűr az eszűk. Gondolataik, mint a madarak, elrűpűltek a messzi vűrosba űs kűrűlrepdestűk a kutyuskűt, megkűrdve tűle:

- Jűl aludtűl-e?

- Izlik-e a tejecske?

- Talűn műr el is felejtettűl minket?...

Ez bizony kűlűnűs dolog, hogy egyszeriben annyira tűrűdtek ezzel a kutyűcskűval. Azelűtt sohasem esett meg rajtuk űlyetűn elűrzűkenyűlűs. Mi sem lűtszott természetesebbnek, mint-hogy az ujszűlűtt, vaksi kis kutyűkűt a vizbe szokűs dobni, csak nűhűnyat hagynak meg, azt is bitangjűra eresztűk. Ki a manű tűrűdik egy aprű, nyűszűrgű kis űllattal?

...A kis kutyűnak, bent a vűrosban, jű dolga lett. A konyhűban vetettek neki jű puha űgyűt egy rűgi vűnkoson. Vacsorűra tejet kapott, reggelire is, ebűdre is, űzsonnűra is. Annyi tejet kapott, amennyit akart. Nem csuda tehűt, ha egyre jobban nűlt.

Palkű azon tűrte a fejűt, milyen nevet adjon neki. Nem olyan kűnnyű dolog az. A nűvnek kedvesnek kell lennie, hogy a kutya is szeresse a nevűt. Amint ezen tűprengett, ewszevette, hogy a kutyűsnak zszűmlye szűne van.

- Hűt legyen a neve: Zszűmlye.

Hm. Ha műr a pűksűtemenyeknűl tartunk, ajűnlatosabb volna talűn a perez-alaku, kacűeran kűnkorodű farkűrűl elnevezni.

- Az űm - gondolta Palkű - hűt ez a nűv zengűbb, pattogűbb. Legyen tehűt a neve: Perez.

Rűszűlt tehűt biztatűn a kutyűskűra:

- Perez! Hallod-e, Perez!

De a kutya szükölni kezdett és a farkát a két hátsó lába közé lekonyította, miáltal a fark elvesztette pajkos perec-alakját és inkább valami bánatosan lecsüngő jégcsaphoz hasonlított. A dolog nyilvánvaló; a kutyusnak nincs inyére a Percec-elnevezés. Ha inyére volna, nem csapta volna be a farkát. Ez csak világos, mint a vakablak.

Palkó tovább spekulált. A legváltozatosabb kutyanemek megfordultak a fejében: Sajó, Tisza, Duna, Dráva. Nem, egyik sem az igazi. Nézte, nézegette a kutyuskát és észrevette, hogy jókora buksi feje van. Mondom, hogy buksi feje. No nézd csak, ez tán a legjobb. Buksinak kell hini.

- Buksi! Pisz-pisz, gyere ide, Buksi!

És a kutyuska ismét vig percec-alakba kunkorította a farkát s apró patkánylábain fürgén döcögött kis gazdája felé. Megértette a nevét. Így lett a kutyuskából - Buksi. Ezzel hát rendben volnánk. A kutyuskát Buksinak hívják.

V.

De most már, hogy a Buksi nevét megtudtuk, illő dolog a fiucska nevét is megtudakolni.

Palkó. Hiszen ezt megmondtuk már, hogy Palkó. Jó, de micsodás Palkó? Mert hát annyi a Palkó ezen a világon, hogy tán az égen sincs annyi csillag és a réten sincs annyi fű.

Minek kerülgessem, mint macska a forró kását, úgy hívják, hogy - Pocok Palkó.

Hát ez meg miféle név, ugy-e? Melyitek vállalná a Pocok nevet? Magam is azt vallom, hogy szebb név a Rákóci. És hát - másfelől - mit szólnak ehhez a pocok? Semmit sem szólnak. A pocok nem tudnak beszélni. (Még az kéne csak!)

Nohát, nem ez a valódi neve. Nem ezt a családnevet kapta a keresztlevélben. Ezt a nevet még pólyásbaba korában adta az a jóságos, édes, aranyos mamája. Amikor még Palkó szopott, akkor. A Palkó ugyanis úgy szopott, hogy még! Szopott egy percig, aztán rákacagott a mamájára. Aztán folytatta a táplálkozást. Aztán megint kacagott...

A mamája így szólt rá ekkor:

- Jaj, aranyos, drága kis pocokom! Te édes pocok!

Rajta száradt tehát ez a név. Csak pocoknak hitták. Az anyja is, az apja is. Így lett belőle Pocok Palkó. Idehaza, a házban, mindenki csak Pocok Palkónak hívja.

Értitek most már, ugy-e?

VI.

Buksi a pompás ellátás, az uri jó mód következtében hamarosan megszűnt az ügyetlen kis állat maradni; hamarosan kutyányi kutya lett belőle és elindult tapasztalatokat gyűjteni a ház körül.

Leginkább az udvar nyerte meg a tetszését, no meg a félszer, az istálló, a fáskamra, a disznóól; különösen az ól, mert annak padlása is van és fent a padláson kotkodácsolnak a tyukok. Mikor Buksi első lépéseit tette a nagyvilágban, azaz, hogy első ízben nézelődött szét az udvaron, csaknem meghökkent az álmélgodástól.

Legelőször is egy kétlábu, fényes tollazatu, piros tokáju, piros süvegü, csórszáju Valaki lépdelt begyesen feléje. Buksi azzal szokta kezdeni a tapasztalatgyűjtést, hogy amit nem ismer, azt megszagolja. Az idegen, fényes ruházatu, gögös lépdelésü Valaki, a két lábán, bokán felül, tollból való gatyát is viselt. Ezt a ruhanemüt akarta Buksi megszagolni, mire a Valaki csipős csórszájával elkapta Buksi perefarkát.

Buksi - mi tagadás benne, megijedt és két lépést hátrálva leült. És nézte a Valakit. Az is őt. Nézték, nézték egymást. Sokáig nézték egymást. Végre a Valaki megszólalt:

- Kukuriku, kihez legyen szerencsém?

- Buksi vagyok, kérem alásan. Én vagyok a Buksi.

Azt hitte a kutya, hogy az idegen Valaki az álmétkodástól rögtön hanyattvágódik és bókolva hajlong. De az gögösen így felelt:

- Ugy? Soha hírét nem hallottam. Mi az ön foglalkozása?

- Én, kérem, házőrző vagyok.

- Hogy értsem ezt, kukuriku?

- Én vigyázok a házra.

- És mióta méltóztatik vigyázni?

- Idestova már másfél hónapja.

- Másfél hónapja! Én még egyszer sem láttam.

- Mert a konyhában tartózkodtam.

- Ugy? Tehát a konyhában vigyáz a házra. Érdekes. Én csak öt éve vagyok itt. És maga pár hete van itt. De azelőtt sem lopták el a házat...

Buksi megszégyenülten hallgatott. De mégis, a kíváncsiság erősebb volt benne. Föltette hát alázatosan a kérdést:

- Vau, vau! És én kit tisztelek tekintetes uram személyében?

- Nagyságos vagyok.

- Nagyságos? Ajaj. Kihez van szerencsém? Minő pályán, minő foglalkozáson parancsol lenni méltóztatni? Vagy méltóztat lenni parancsolni?

- Én Kukuriku mester vagyok. Röviden: Nagyságos Kukuriku főnök ur. Még rövidebben: A fényes tollazatu, sarkantyus-gatyájú, mint az ember kétlábu, repülni is tudó, roppant hatalmu, félelmetes, dörgedelmes, irtóztató-borzasztó, orzasztó és birtóztató legfőbb főmester és udvari előljáró, udvari főnök, udvarmester, a legvérengzőbb zsarnok: ő nagysága Kukuriku mester...

Buksi nem volt műveletlen kutya. Kis gazdájának, Pocok Palkónak képeskönyveiből tanult egyetmást és illetudóan megjegyezte:

- Ha helyesen bátorkodtam megérteni merészelnem nagyságodat, úgy veszem ki a tálbul, hogy önkegyed az udvarmester.

- Főudvarmester.

- Igen. De, ha ön a főudvarmester, akkor ki a király?

A kakas (mert hiszen kitaláltatok már, ugy-e, hogy a kakashoz van szerencsénk) elröstelte magát. Csakugyan, hát nála is volna nagyobb ur? Ki lehet, ki lehet? Kitérőleg válaszolt tehát:

- Még nem volt királyválasztás. Remélem, öcsém - szólt valamivel szelidebben Buksihoz - hogy annak idején, ha pályázom, rámszavaz.

- Majd elválík. De, nézze kérem, nem az a király? - szólt Buksi, oldalt pillantva egy szintén kétlábú Pöffeszkedőre, aki azonban háromszor akkora volt, mint Kukuriku főudvarmester.

- Az? A manóba! Az csak Trutru bátya.

- Haragosnak látszik.

- Igen. Afféle pulykatermészetű vén betyár. Ugy látszik, bal lábbal kelt ki az ágyból.

Trutru bátya irtóztató kevélységgel robogott el Buksi mellett. Buksi rászólt:

- Brocsánat, Trutru brátya.

- Mrit akarsz?

- Attól frélek, kérem, hogy megprukkad.

- Frogd be a szrádat, krutya! Megcribálom a brundádat!

A pulyka (mert hiszen kitaláltatok, ugy-e, hogy ő pulykaságához van kiváló szerencsénk) nem sok szót vesztegetett tovább, hanem tényleg megcibálta a Buksi bundáját.

- Brocsánat - kérlelte Buksi - tröbbé egy szrót sem szrólok, Trutru brátyám, én nem bránom, ha meg is prukkad.

- Az mrás! - felelte Trutru dühösen és odébb lejtett, két szárnyával mérgesen szántva az udvar földjét.

- Au, au, au - szólt Buksi a kakashoz, mikor a pulyka már messze elpöfögött - aujnye de furcsa bácsi.

- Az bizony furcsa.

- Mért olyan ingerült?

- Bolond a szegény.

- Bolond?

- Az a rögeszméje öcsém, hogy ő az első főember ezen az udvaron, csak úgy dagad a hengegéstől. A hengegés, meglásd, egyszer még kilyukasztja oldalát. Utálatos fráter. Utálom a hengegő frátereket, akik azt hiszik, hogy ők a világ legelső parancsolói. Lám, én csakugyan nagy ur vagyok; én vagyok a főudvarmester, de azért semmi hengegés nincs bennem és dacára annak, hogy te, öcsikém, csak egy nyomorult kutya vagy, mégis kegyesen leereszkedem hozzád.

- Köszönöm uram.

- Ugy mondhatnád, hogy nagyságos uram.

- Köszönöm, nagyságos uram.

- Helyes. Csak adjuk meg egymásnak a megbecsülő cimeket, te nyomorult kutya.

- Igenis.

- Akarsz-e a kedvembe járni?

- Akarok.

- Nos, ha akarsz, akkor alkalmilag ugorj rá Trutru bátyjának a nyakára és szabdald meg egy kicsit a gallérját.

- Igyekezni fogok, főudvarmester ur! - felelt Buksi és otthagya a kakast. A félszer felé indult további tapasztalatok irányában. A pulyka azonban elébe állt:

- Utrururu, trutturu!

- Hu, hu, auvau, - felelte Buksi.

- Hrallod-e, tre krutya!

- Hrallom, nagyságos ur.

- Kregyelmes vragyok.

- Hrallom, kregyelmes ur.

- Akarsz egy szrivességet terenni?

- Rakarok... Rrrrr...

- Alkralmrlag, hra treheted, ugorj rannak a pröffeszkedő krukuriku krakasnak a nyrakába és króstold meg a grallérját.

- Szrivesen, kregyelmes uram.

- Brizom brenned, röcsém; olyan rut krutyaprofád van és én szreretem a rutat, rutrutrut, turururt...

- Ahau, vau...

- Azt se bánám, ha a gratyáját letrépnéd. Mrinek egy krakasnak a gratya?

- Mreglesz, Trutru atya! - felelte Buksi és odébb akart menni, amikor rettentő rivalkodás ütötte meg a fülét és rémulten hallotta, hogy valaki úgy ordít, mintha nyúznák.

- Brühühü! Nem, nem, nem akarok iskolába menni! Brühühü!

Buksi gondolkozott: „Itt vagy nyuznak, vagy mosdatnak valakit. De kit? A hang nagyon ismerős.”

VII.

Hát persze, hogy ismerős lehetett neki az ordítás. Pocok Palkó ordított.

- Nem, nem, nem akarok iskolába menni.

Ekkor megjelent a tornác lépcsőjén Palkó mamája és rászólt a kocsisra:

- Miska, vegye a hátára az ifiurat és vigye úgy az iskolába, ha a maga lábán nem akar menni. Majd megmutatom én ennek a haszontalan fickónak!

- No, ifiur, ne bolondozzunk, - szólt a Miska, - mert csakugyan a hátamra veszem, mint a kis bornyut.

Pocok Palkó földhöz vágta előbb a palatábláját, a táskáját, meg a könyveit, aztán pedig önmagát és torkaszakadtából orditozott:

- Nem akarok iskolába menni! Nem akarok!

A mama erélyesen ráparancsolt a kocsisra:

- Miska, engedelmeskedjék!

És Miska kocsis a hátára vette, tényleg, Pocok Palkót; a könyveit, meg egyéb holmiját a hóna alá és vitte Palkót ki a kapun.

- Gyerünk csak, ifiur, az iskolába.

Buksi nem nézhette tovább is tétlenül ezt a szörnyüséget. Mi lehet az az iskola, miféle rettenetőség, hogy kis gazdáját erőnek-erejével kell odavonszolni? Itt bent az udvaron, nem akart beleavatkozni a dologba, hátha még őt is elviszik az iskolába; elhatározta azonban, hogy titkon követni fogja kis gazdáját; és, ha arra kerül a sor, megvédelmezi. Várt egy darabig, hogy szökését észre ne vegyék.

A kapu ugyan bezárult, de ez nem lehetett akadály.

- Kukuriku mester, ne szóljon senkinek. Én elmegyek egy kicsit, - szólt oda a kakasnak.

- Jó.

Buksi kibujt a kapualatti résen és széttekintett az utcán. Sem Miskát, sem Pocok Palkót nem látta. Jó messzire lehetnek már. Buksi azonban nem esett kétségbe. Szaglászni kezdett és a nyomon fűrgén szaladva, csakhamar utólérte őket. A templomkertben tárgyaltak egy orgonabokor mögött. Buksi megszagolta a bokrot. Igen finom illata volt.

- Nézze, Miska, - beszélt Pocok Palkó a kocsishoz - semmi értelme sincs, hogy maga tovább is dócsán vigyen engem az iskolába.

- Jaj, lelkem ifiur, szigoruan megparancsolták, hogy le ne tegyem az iskoláig, sőt hogy egyenest a padba ültessem.

- Én megígértem magának Miska, hogy magamtól is elmegyek az iskolába.

- Ha azt én el tudnám hinni, ifiur!

- Pedig elhiheti.

- Hát megigéri, ifiur?

- Megigérem.

- Akkor hát hazamegyek és azt mondom a tekintetes asszonynak, hogy elvittem az ifiurat az iskolába.

- Ugy bizony, Miska.

Hát így megegyesültek az orgonabokrok mögött. Miska kocsis hazaballagott. Buksi azonban lesben maradt.

Pocok Palkó azonban nem nagyon igyekezett. Tétován álldogált az orgonabokor mellett, mint akinek csöppet sem sürgős, hogy idejében érjen az iskolába.

A templom oldalába épített kis házból, a sekrestyéből, most egy gatyás parasztfiu jött ki és át akart haladni a kerten. Pocok Palkó megszólította:

- Szervusz, Veréb Jóska.

- Szervusz, - mondta a fiu.

- Honnét jösz?

- A templomból jövök. Minisztráltam.

- Hová mégy?

- Az iskolába. Hát te?

- Én is az iskolába megyek.
- Tudod a nyelvtant?
- Nem tudom. Hát te?
- Én se tudom.
- Gyerünk az iskolába.
- Gyerünk.

De azért nem mozdultak. Veréb Jóska, kis szünet után így szólt:

- Tudok egy fészket.
- Hol, te?
- A szigeten. El kéne menni érte, mielőtt más észreveszi.
- Szeder van-e már a szigeten? - kérdezte Pocok Palkó.
- Van bizony.

Pocok Palkó sóhajtott és arra gondolt, hogy a szigetre menni mulatságosabb volna, mint az iskolába. Ilyesmi motoszkálhatott Veréb Jóska fejében is, mert egyszer csak így szólt:

- Mondok valamit.
- Mondd.
- Mondhatom?
- Mondhatod.
- Gyerünk a szigetre.
- Gyerünk.

A könyveket, meg a palatáblákat és egyéb iskolai szerszámokat eldugták az orgonabokor tövében (ott nem találja meg senki) és kerülő utat véve, elindultak a sziget irányában. Már elhagyták a töltést és a kis-Tiszához közeledtek, amikor a távolból a csengő vig szava hallatszott: „Gingalló, gingalló!” Reggel nyolc óra! Az iskolában csengetnek! Az iskola tornyában szól a csengő...

Pocok Palkó kicsit megdöbbsent.

Kezdte magát rosszul érezni. Mintha a szívét fojtogatta volna valami... Nem tudott örülni az illatos erdőnek, a lombok közt átaranyló napsugárnak; elment a szederbokrok mellett anélkül, hogy egyetlen egy szem szeder után nyult volna... Igaz ugyan, hogy nem készült el a leckéből, de sokért nem adná, ha most az iskolában lehetne... Mi történhetnék? Hát legfőljebb ottmarasztalná a tanító ur ebéden: tintalevesen és papírgombócon. De azzal aztán túl is esnék a dolgon. Mignem így keserves bajok következhetnek. És megeshetett volna az is, hogy a tanító ur egyáltalán föl sem szólította volna...

Talán éppen most lép a terembe. A fiúk felállással üdvözlik. Aztán a katedrára megy. Az asztalához ül. Szúrós, hideg szemével végigfut a padosorokon és kissé rekedtes hangon kérdi:

- Ki hiányzik?

A vigyázó, Bus Laci, megadja a felvilágosítást. Hogy bizony Pocok Palkó, meg a Veréb Jóska hiányzanak.

- Tudtam! - szólt a tanító ur - eredj csak, fiam, Bus László, hozzájuk és nézd meg, betegek-e és hogy otthon vannak-e egyáltalán?

Ezt a szokását a tanító ur ritkán szokta mellőzni. És így meglehet, hogy Bus Laci, az árulkodó és irigy természetű vigyázó, már utban van, talán már be is nyitott Palkóék portáján és már kérdezősködik...

Ilyetén kellemetlen gondolatokkal foglalkozott Pocok Palkó és hallgatásba merült. Veréb Jóska sem igen mert fecsegni. Ugy látszik, az ő edzettebb szívéen is rajta ült a bűntudat lidérce.

Pocok Palkó majdnem felsikoltott. Valaki belekapaszzkodott a lábába és nem eresztette tovább... De aztán észrevette, hogy egy szeder-indába gabalyodott... Mentek tovább. Akkor meg tisztán hallotta, hogy valaki alig észrevehető csendességgel követi. Meg-megzörrentek a bokrok... De nem mert hátranézni. Az volt az érzése, mintha valaki kémlelné, mintha valaki négykézláb osonna a nyomában... Egyszer csak ez a valaki egyet prűszkölt. Erre már meg kellett fordulni...

Buksi! Igen, Buksi, a kutya. Hát igen, a Buksi követte nyomon kis gazdáját. Pocok Palkó elröstelkedett. Ő eddig, a Buksi szemében legalább, mint feddhetlen komolyságu, derék, gavallér uri fiu szerepelt. És most rámereszi a kutya azt a két álmélnkódó szemét és nézi, nézi, csodálkozva nézi, miféle betyárságban sántikál a gazdája? A Buksi tehát mindent megtudott. Tudja, hogy nem ment el az iskolába... Szerencse, hogy nem tud beszélni...

Ballagásukban a két fiu most elért ahhoz a jegenyéhez, melynek csúcsán Veréb Jóska a madárfészket fölfedezte...

Veréb Jóska felmászott. Sokáig motoszkált fent a fa zúgó koronájában. Panaszos csipogás hallatszott felülről... Az apró madárfiókák jajveszékelték.

Veréb Jóska a macska fűrgeségével mászott le. Egy kalapra való kis madarat, pelyhes kis puha állatkákat hozott magával.

- No, mit szólsz hozzájuk? - kérdezte Palkótól.

Palkó helyett azonban Buksi felelt. A lábát szétvetve állt Jóska elé és szigoruan morgott.

- Hallod-e Palkó - szólt a parasztfiu - nem harapós ez a te kutyád?

- Nem.

- Pedig ugyancsak kerülgeti a bokámat.

Jóska most lehajolt a földre, hogy a kalapjába helyezett kis madarakat fölvegye, Buksi, mint a dühös oroslán, ráugrott Jóskára, aki ijedten hátrált. Buksi nem kergette, hanem a kalap mellett maradt, kitartó mormogással. Őrt állott a kis madarak mellett. És valahányszor Jóska közeledni próbált, fenyegető ugatásban tört ki.

Palkó szívébe különös sejtelem áradt. Ugy érezte, hogy ez a kutya őt valami kötelességre figyelmezteti, amellyel talán jóvá teheti az iskolakerülés bűnét.

- Te, Jóska - fordult a parasztyerekhez - mit akarsz csinálni a madarakkal?

- Ne törődj azzal.

- Eladod-e?

- Ha van pénzed.

- Van egy hatosom.

- Ide vele.

Pocok Palkó odaadta a hatost, melyet voltaképpen irkára és ceruzára, meg radirgummira kapott ma reggel az atyjától. Bizonyára számonkérlek tőle majd ezt a dolgot is, - de most nem habozott. Mindenképp azon volt, hogy a jó Istent kiengesztelje... Megvette a madarakat és aztán neki a jegenyének! Nem tudott olyan fürgén mászni, mint Veréb Jóska, de azért, Isten segedelmével feljutott. Visszarakta a fészekbe a kis madarakat. Mindegyiket megsimogatta: „No, ne féljeteK, kis bolondok...” aztán, hát persze, mit tehetett egyebet? lemászott a fáról.

Kisebbik baj volt, hogy a bőr egy kicsit lehorzsolódott tenyeréről; hanem az annál több aggodalommal töltötte el, hogy új bársonyruhája számos helyen elszakadt.

Veréb Jóska gúnyosan nevetve fogadta:

- Te számár. Hát miért vitted vissza a madarakat?

- Csak.

- Pedig ha akarom, megint lehozom őket.

- És én megint visszaviszem.

- Annyi hatosod van?

- Nincs több hatosom. De vagyok olyan erős, mint te. És úgy próbálj visszamászni, hogy a földhöz teremtelek.

- No, azt szeretném látni.

- Ha kíváncsi vagy, megtapasztalhatod.

Veréb Jóska azonban nem akarta, legalább egyelőre, a Palkó ökleit megismerni.

Palkó otthagya. Ment hazafelé, a Buksival. Azt határozta, hogy egyenest az iskolába megy és így szól:

- Tanító ur, büntessen meg, elkerültem az iskolát.

Alig haladt Buksi társaságában ötven lépést, amikor Buksi felvakkantott. Mit akarhat a kutya?

Pocok Palkó hátrafordult és látta, hogy Veréb Jóska már a jegenye derekán mászik. Vissza-futott tehát.

- Jóska, ne bomolj. Gyere le.

- Nem én.

- Gyere le, ha mondom. Nem félsz az Istentől?

Jóska nem válaszolt, csak mászott följebb, egyre följebb. Ekkor velőtrázó sikoltás hallatszott; az ágak recsegték és pár pillanat múlva a Jóska gyerek, mint a zsák, bukfencezett alá a levegőben és elterült lent a pázsiton.

Pocok Palkó rémülten futott hozzája.

- Megütötted magad?

Jóskának csak forogtak a szemei; Jóska csak nyögött, szólni azonban nem szólt.

- Kelj föl, ne bolondozzál.

Meg sem mozdult. Buksi körülugatta, cibálta; Palkó rázogatta, - de a Jóska nem mozdult.

Palkónak majdnem a torkáig ugrált a szive a nagy döbbenet miatt. Segítségért akart kiáltani, de egy hang sem fért ki a száján...

A távolból vig gingallózás hallatszott. Tíz óra. Most van vége az iskolának. A fiúk boldogan rohannak haza; mint a csikók nyargalnak az utcán. Mindjárt hazaérnek és vajaskenyeret kapnak.

Az erdő csendes. Szél sem rezzenti a leveleket... Csak odafönt a magasban a csipogás; távolból pedig az iskola kis harangja hallatszik: „Gingalló, gingalló”... Egy ugató kis kutya, meg egy rémült fiu közt fekszik a földön, mozdulatlanul, alig pihegve: Veréb Jóska...

Pocok Palkót kiveri a hideg verejték és futva menekül az erdőből. Szalad, szalad, mintha korbáccsal üznék; nyomában Buksi, a kutya...

Veréb Jóska ottmaradt az erdőben a jegyenye alatt...

VIII.

Pocok Palkó szaladt, szaladt. Hátamögött maradt a zúgó erdő, de az volt az érzése, hogy a fák utána rohannak és üldözik. Irtózatos zápor kerekedett. Pocok Palkó bőrig ázott. No, el kell képzelni, hogyan festett, tépett ruhában, csurron vizesen, a rémülettől krétafehér ábrázattal, s mikor hazarohant, bebukott az ajtón és szó nélkül végigterült a kanapén.

Buksi vad ugatásba fogott. És míg az egész háznép Palkó körül csődült össze, - Buksi a kocsist rángatta, belekapaszkodván csempe fogával a pantallójába. Valósággal huzta a kocsist.

- Mit akarhat ez a kutya? - tündődött Miska.

Buksi a kapu felé szaladt és visszanézett a kocsisra.

- Talán hív engem ez a kutya valahová? - gondolta Miska és utána eredt. Buksi mindig elől. A zápor, amely hamar kerekedett, oly gyorsan el is állt; Miska ment tehát mindenütt az őt hívogató kutya után. A kutya kivezette az erdőbe, mindenütt szaglászva a nyomot. Így elértek a jegenyefához, melynek tövében még mindig ott hevert Veréb Jóska. Már nem volt alélt, de semmi ereje sem maradt a feltápászkodáshoz.

Miska azonnal ráösmert. Hogyne ösmert volna rá, hiszen szegről-végről rokonok.

- Hát te, Jóska?

- Láthati kend. Leestem a fáról.

- Minek másztál rá, ha leesel róla?

- Nem akartam leesni.

- Kelj föl.

- Hiszen fölkelnék. De, úgy látszik, kifcamodott a lábam is, a kezem is, talán a vállperecem is. Nem bírok megmozdulni.

- Jól van, megérdemled. Mit csináljak veled?

- Vigyen kend haza, a hátán.

- Hazaviszlek, hogyne vinnélek. Csak azt nem értem, miért nem mentél inkább az iskolába? Ott nem eshetik le az ember a fáról.

- Igaza van, Miska bácsi; hanem vigyen már haza.

Veréb Jóska ugyancsak sziszegett és csikorgatta a fogát, amikor Miska fölemelte.

- Hanem jó sáros vagy, öcsém; - dorgálta Miska - bepiszkolod a ruhámat.

- Nem tehetek róla, megáztam. Sőt nagyon jó, hogy megáztam. Az eső ébresztett föl.

- Hát aludtál?

- Nem aludtam, de semmit sem tudtam magamról.

Mint egy zsák krumplit, úgy cipelte hazafelé Miska kocsis a Jóskát. Bent a városban, Farkas bácsi, a jókedvű fűszeres, a bolt lépcsőjén állva, szemlélte a különös jelenetet. És rá is szólt Miskára:

- Hallja-e kend!

- Hallom hát.

- Mi ütött kendbe? Reggel a Palkó ifiurat vitte a hátán, most meg ezt a sehonnait. Jól tenné kend, ha behozná a Jóska gyereket a boltomba, hadd ráncigálnám meg a fülét, amiért a multkor krumplicukrot lopott.

Miska azonban nem hallgatott Farkas bácsira, hanem igyekezett haza a nyögdecslő Jóskával. Jóskáéknál senki sem volt otthon, csak a Jóska kis huga, egy kékszemű parasztlány. Az is majdnem hanyattvágódott a rémülettől:

- Honnét hozí kend!? - kiáltott rá Miskára, - talán a Tiszából hozí kend. Mindig mondta édesanyám, hogy ez a Jóska egyszer belefúlad a Tiszába.

- No, az nem történt velem. Csak kis hijja, hogy a nyakát nem törte. Hamar, hugám, bonts ágyat, hadd fektetem bele a haszontalan semmirekellőt.

És mig vetkőztette, Jóska megszólalt:

- Köszönöm, Miska bácsi. És köszönöm a Palkó ifiurnak is a szivességét.

- Miféle szivességet?

- Hogy megmondta kendnek, hogy az erdőben vagyok, a fa alatt.

(- Mi a szösz? - villant a Miska eszibe - hát a Palkó ifiur is az erdőben került az iskolát? Ohó!)

- Jó, majd megmondom neki, - felelte Miska és nem árulta el, hogy Buksi kutya vezette őt nyomra.

Buksi kutya különben, miután elvezette a kocsist a jegenyefa alá, egyenest megfordult és hazaiügetett. Hogy otthon minő szerep várt reá és annak miként felelt meg, azt is elmondom mindjárt.

Elég az hozzá, hogy a kocsis ágybafektette Jóskát és így szólt Jóska hugához:

- No, Bözsi, te pedig szedegesd fürgén a talpadat és rohanj a kovácshoz, hogy jöjjön, igazítsa helyre a nevetlen bátyád kificamodott csontjait.

Azzal aztán hazaballagott, Palkóékhoz. Fúrta az oldalát a kíváncsiság nagyon, hogy miként is fog Palkóéknál elcsattanni a mai erdei kaland?

IX.

Palkó, mikor hazaért - mint megmondtuk - se látott, se hallott, csak hebegett. Szánalmas külseje, a szakadozott és agyonázott bársonyruha, összekarmolt arca, lyukas harisnyája, minden beszéd helyett hangosabban vádolták.

De baj, legalább egyelőre, mégsem lett. Ezer szerencsére, amikor Palkó ily szánalmas állapotban hazavetődött, az apja nem volt odahaza.

Nini, Palkó apjáról még nem is beszéltünk. Egy magas, komoly ur. Deresedő hajjal és bajusszal. Arról nevezetes, hogy nem sokat teketóriázik. Csak megfogja a nadrágot és kiporolja. Tudniillik a Palkó nadrágját, amikor Palkó benne tartózkodik. Aztán, mint aki jól végezte a dolgát, visszamegy az irodába és elfelejti az egész ügyet. Nem sokat szokott mérgeledni, nagyon jó, igazságos és megfontolt uriember.

Mondom, csupa szerencse a szerencsétlenségben, hogy a Palkó apja nem volt odahaza. Mert a mama, az nem igen szokta fiacskáját eldöngetni.

Csak annyit mondott neki:

- No Pocok Palkó, te ugyan alaposan tönkre silányítottad a szép vadonutuj bársonyruhádat. Nem is kapsz új ruhát álló egy esztendeig.

*

Délután, persze, megint iskolába kellett menni. Pocok Palkó elkezdte, hogy fáj a feje.

- De bizony elmegy ám az iskolába! - szólt rá határozottan az apja. És Palkó tudta, hogy ez ellen a parancs ellen nincs orvosság.

- Gyere csak, már mindjárt két óra, - szólt az apja - és mivel nekem is arrafelé kell mennem, elkísérlek az iskoláig.

Ez már nagy baj. A papa mellől nem lehet megszökni.

A szegény Pocok Palkó megadta magát sorsának és búsan kullogott az iskolába, az apja oldalán. Hogy Buksi őket nyomon követi, sem Pocok Palkó, sem papája, nem vették észre...

Az iskola kapujában Palkó kezét csókolt az apjának és szívszorongva bement. A fiuk kárörvendve fogadták:

- Hol voltál délelőtt?

- A tanító ur azt mondta, hogy kikapsz, amiért nem voltál iskolában!

Pocok Palkó semmit sem felelt. Csak leült a helyére az ötödik padba, szélről. Ugy érezte magát, mint az egyszeri suszterinas, akit tejért küldenek és a tejesköcsögöt elejtette az utcán, úgy, hogy a köcsög darabokra tört és hogy a drága, finom tejescske szétfolyt a kövezeten, a dirib-darab cserepek között. A suszterinas felsóhajtott:

- Bár csak már túlestem volna a verésen, amit majsztremtől fogok kapni!

Palkó is így sóhajtott magában:

- Csak már kikaptam volna!

De im, belép a terembe a tanító ur. A gyerekek felállnak.

- Leülhettek! - szól keményen és maga is helyet foglal a katedrára letelepedvén. Szúrós, szürke szemével belenéz a gyerekek szívébe, lelkébe, májába, veséjébe. Palkó nem állja meg ezt a szúrós tekintetet; elpirul; lehorgaszítja a fejét és a pad alá pillant. Hát, uramfia, kit lát a pad alatt?

No, mit gondoltok, kit?

Buksit.

Buksit, igenis, a hű, a jó kutyuskát. Ragyogó szemmel, biztatva nézett fel kis gazdájára, mintha mondaná:

- Ne félj semmit, kedves gazdám, amíg engem látsz. Ugy próbáljanak téged bántani, hogy tudom, beleharapok az illetőnek a vékonyába.

Pocok Palkó nem mert semmit sem szólni; csak megsimogatta a Buksi okos fejét. Pedig szeretett volna így szólni hozzá és talán, ha szólhat, a kutya meg is értette volna:

Buksikám, ne okoskodjál. Jobb lesz, ha a lábad közé csapod a pereg-farkadat, lekonyítod a füledet, megülsz az ülőkéden és meg se nyikkansz. Roppant szigorú hely ám ez! Ez nem a félszer, nem az udvar, nem az utca, nem az erdő; ez, itten, sajnos: az iskola. Meg se mukkanj; nehogy közbevakkantgassál, mert bajok történnek és gazdádnak amúgy is nehéz állapotát még nehezebbé teszed.

Buksinak a két szeme csak egyre tüzezebben csillogott; csoda, hogy a kutya meg nem szólalt; de Palkó megértette, hogy ilyesmit akar mondani:

- Ej, mit bánom én! Én, aki nem ijedtem meg sem Kukuriku főudvarmestertől, sem Trutru tábornoktól, - majd éppen én hátrálok meg egy tanítónak! Hát aztán? Ki az a tanító? Nincs-e neki is bokája a nadrág végében, amibe belemárthatom fogacskáimat? Ne félj Palkó! Csak egy ujjal nyuljon hozzád az a tanító, csak egy kicsit görbén merészeljen rád nézni, én beprüttyökölök neki! Nem vagyok én afféle udvarias, jól nevelt, városi szalonkutya; tanyai kutya vagyok én, kis gazdám; én kint, a tanyán születtem; az én őseim nem tanítókat, de pandurokat is megkergettek már. Ne legyen Buksi a nevem és macska legyen, ha bántódásod esik. Nézz meg az ember.

A tanító ur kemény hangon megszólalt:

- Pali fiam, állj fel!

- Igenis, tanító úr! - válaszolt Pocok Palkó és felállt a padban; oly egyenesen, mint a nyárfa. Azért mondom, hogy mint a nyárfa, mert - hiszen tudjátok - a nyárfa is egyenesen áll, hanem úgy reszket, de úgy reszket, hogy ebben a tekintetben még a kocsonya is tanulhatna tőle. Reszketett tehát Palkó, mint a nyárfalevél.

A torkát az ijedelem szorongása markolászta. A szíve úgy ugrált, mint ahogyan a kis galambfiókák szoktak vergődni. Krumpli Jóska tenyerében, amikor kifosztja a fészket.

- Hol voltál ma délelőtt? - kérdezte szigorú hangon a tanító ur.

Palkó bölcsebbnek vélte a hallgatást.

- Nem hallod? Hol voltál? Miért hiányoztál az iskolából?

- Beteg voltam, fáj a fejem.

- Hazugság, fiam, hazugság. Majd én megmondom, hogy hol voltál. Az erdőben voltál. Ne tagadd! Tudom. Látott a csósz mind a kettőtöket és el is mondta nekem ma délben.

No, erre nincs mit válaszolni, Buksi a pad alatt mérgeződött. Hogy lehet valaki olyan gyámoltalan, hogy mindent ráhagy a tanító urra? Buksi annyira mérgeződött, hogy elkezdett hangosan morogni.

- Hát az mi? - kérdezte a tanító ur.

- Nem tudom, - felelte Palkó.

- Hihihí! - röhögtek a gyerekek, akiket mulattatott, hogy kutya van a pad alatt és akik előre örvendeztek azon, hogy miféle patáliát fog emiatt rendezni a tanító ur.

A tanító lejött a katedréről és egyenest az ötödik padhoz ment. Lenézett a pad alá.

- Mit keres itt ez a kutya?

Válasz helyett Buksi hatalmas ugatásban tört ki. A gyerekek nevettek.

- Kié ez a kutya?

- A Palié! A Palié! - kiáltozták kárörvendve a gyerekek.

- Hogyan merészelsz kutyával jönni az iskolába?

- Én nem hittam, kérem. Magától jött.

A tanító ur arca, a méregtől olyan vörös lett, mint a paprika. Buksinak pedig az jutott eszébe, hogy Trutru ő kegyelme, a pulyka sem mérgeesebb ennél a tanítónál. A kellemetlen jelenet mindinkább veszélyes jelleget öltött és a Pocok Palkó nadrágja úgy érezte, hogy itt nemsokára nagyobb arányú porolás következik. Némi túlzással mondható, hogy nadrág talán még soha sem volt vegyesebb hangulatban, mint a Pocok Palkó bugyogója. Pedig a gazdájának csalafintaságai miatt hozzászokhatott már a gyakoribb porolásokhoz.

A tanító ur visszament a katedrára. Harsány hangon rivalt a kis fiura:

- Gyere ki!

Pocok Palkó lesütött fejjel, búsan kiballagott.

- Tehát kint csavarogtál az erdőben. Egy. Illetlenség, hogy a kutyát magaddal hozod. Kettő. Duplán vagy bűnös. Sőt hallom, hogy az erdőben madárfészkeket is fosztogattál.

Ezt már Buksi nem tűrhette szó nélkül és felugrott a pad tetejére. A nyakát előrenyujtva, a szemét kimeresztve, tiltakozó ugatást hallatott:

- Hau, vau, u-u-u, uhu, hu-bubu-avau!

Ami, kutyául, tudniillik szóról-szóra ezt teszi, emberséges magyar nyelvre fordítva:

- No, az is hazudik, aki ilyet állít az én kis gazdámról. Nem igaz, hogy a madárfészket fosztogatta. Nem igaz.

A tanító azonban nem ért kutyául és rá sem hederítve - egyelőre - Buksira, a kezébe vette a hajló-suhogó nádpálcát, imígy szólván Pocok Palkóhoz:

- Feküdj csak le arra a székre.

Buksi csak nézte, nézte e különleges készülődéseket és okos elméjével megértette, hogy Palkót azért fekteti hasra széken a tanító ur, hogy így mennél célszerűbben megpacskolja a nadrágját a suhogó-hajló, inom-finom nádpálcával.

- Ahau, bahau! - ugatott Buksi, ami magyarul ezt teszi:

- Hohó! De ezt már nem engedem!

És még mielőtt a tanító ur a nádpálcát ütésre készen a levegőbe emelhette volna, nagy szökésekkel a katedrához szaladt, felugrott és a szájával elkapta a tanító ur kezéből a nádpálcát. Azzal, usgyi, vesd el magad, ill'a berek, nádak-erek! ki a nyitott ablakon! Buksi a nádpálcát a szájában tartva, győztesen rohant haza a harctérről. Ugy vitte, oly büszkén a pálcát, mint a katona az ellenség kezéből kicsavart zászlót. A perec-farkát délcegen kunkorítva, szapora futamodásban iszkriccelt hazafelé.

És mit gondoltok, mi történt ezután? Azt hiszitek, ugy-e, hogy a tanító ur irtóztató nagy haragra gerjedt és nádpálca hiányában a tulajdon csontos kezével, esetleg talán a térkép-mutató-bottal folytatta a félbeszakított nadrágorolási műveletet?

Oh, dehogy. Nem ez történt. Ellenkezőleg. A tanító ur elmosolyodott, aztán felkacagott. A következő pillanatban az egész osztály, a gyerekek mind, falrengető bruhaházásban törtek ki. A tanító urnak a nevetéstől csak úgy potyogtak a könnyei. Beletartott egy egész perc, amíg helyreállt a nyugalom. A tanító ur így szólt Pocok Palkóhoz:

- No fiam, a kis kutyádnak köszönd, hogy ez egyszer szárazon vitted el az irhádát. Ezt a kis kutyát ugyan jól betanítottad! Jól megneveltettél, hát nem bántalak. De mondd csak, nehéz volt-e a kutyát erre az ügyességre betanítani?

- Nem tanítottam én semmire sem; magától tette, amit tett. Azt hiszem azért, mert nagyon szeret és nagyon okos.

- Az ám, okos kutyának látszik; - szólt a tanító ur - tudod-e mit fiam. Add nekem a kutyádat!

- Azt hát nem! - felelte Pocok Palkó. - Rám huzathat a tanító ur huszonötöt, de a kutyámat, az én drága okos kis kutyámat, a perecfarku Buksit, nincs az a kincs, amiért odaadnám.

A tanító ur, aki, látnivaló, aranyos jó szívet rejtegetett a szigorúsága mögött, elmosolyodott megint:

- Nagyon szép, kisfiam, hogy ennyire szereted a kutyádat. Hanem, nehogy utóvégre azt kellessen egy napon megérvünk, hogy a kutya okosabb legyen a gazdájánál, ezentul légy szorgalmasabb, ne kerüld az iskolát és tanuld meg a leckédet. Ezt meg kell ígéred annak fejében, hogy ezuttal elengedtem a büntetést.

- Igérem, tanító ur.

- Add a kezedet.

- Itt a kezem, tanító ur. Csak még egy kérésem volna, hogy Veréb Jóskának se essék bántódása, ha majd fölkel az ágyból és bejön az iskolába.

- Jól van, fiam. Eridj el Veréb Jóskához, látogasd meg és mondd el neki, hogy én mindenkinek megbocsátok, ha a jó utra tér.

X.

Buksinak ettől a kalandtól fogva, amint mondani szokás: megerősödött a pozíciója. A tekintély rajta ragyogott a ráncosbőrű pofáján és csak éppen pápaszemet kellett volna bigyesztenie a fekete orrára. De, pápaszem hijján is, valóban tekintélytartó értett lenni. Már nem köszönt előre sem kukuriku mesternek, sem packafalvi Trutru Tóbiásnak; s ha valaha ez a két hatalmas titokban arra kérte, hogy jól bosszantsa fel a másikat, nohát Buksi sakkban tartotta mind a kettőt. Arról meg akár ne is csevegjünk, hogy a Mancsi macska ő cicaságát, irgumburgum-mordizomadta, hogy megregulázta! Mancsi, mikor késő éjszakán, ezüstös holdvilágnál, fölment a háztetőre, résztvenni a macska-kolónia értekezletén, gyakran panaszkodott, hogy ez az élet nem élet. Egy rátarti, hencegő bűdös kutya vette át a háziállatokon való uralkodás jogarát; vigyáz a tejre, túróra, tejföltre.

- Csinálni kell valamit - nyávogott a Mancsi az értekezleten - mert, ha ez így tart tovább, akkor vége a dicsőségnek és utóvégre dolgoznunk kell, utóvégre talán egeret kell fognunk.

- Fidonc! - nyafantott közbe Köcsögh Putifár, a kántorék kandurja - ne is beszéljünk az egerekről. Utolsó dolog egeret fogni. Tanyai, vagy réti paraszmacskának való.

- Nono - vetette közbe a szót Nyivákovics néni, egy igen öreg macska - középuitt van az igazság. A tejföl is jó, az egér is jó. Következőleg tehát a legjobb, ha egér van a tejfölből. Én

állandóan ekkép járok el. FigyeljeteK ide. Fogok a padláson egy egeret, aztán beasonok az éléskamrába és az egeret belepottyantom a tejföls, vagy esetleg az aludttejes köcsögbe. Másnap a háziasszonyom észreveszi a dolgot; a tejfölt nem használhatja, nekem adja tehát, egerestül.

- Nyivákovics nénitől mindig lehet valamit tanulni, - hízelt Manci.

- De lehet ám, hugám! És én ezt mindennap megcsinálok. A háziasszonyom pedig egyre csak a fejét csóválja, a kezét összecsapdossa: „Teremtő jó Isten! Milyen gondosan leboritom a köcsögöket fedővel, sőt a fedőre még egy jó nehéz háziszappant is ráteszek; mégis, a manó érti, belemászik a beste egere...”

A kandur nem tűrhette irigység nélkül, hogy Nyivákovics néni ekképpen kevélykedjék a saját furfangjával. Arisztokrata hányavetiséggel jegyezte meg:

- Izlés dolga, asszonyom. Tisztára izlés dolga. Én az egeret, őszintén szólva, nem kedvelem, mert vegetáriánus vagyok. A legelőkelőbb urak mind vegetáriánusok. Éppen tegnap hallottam, hogy királyi nagybátyám, Oroszlán Jakab, már salátát eszik az antilop-pecsenyéhez.

- Mi az az antilop? - kérdezte egy apró macskakölyök.

- Sicc te, apróság! - dörmögött a kandur - éjszaka van, kuckóban a helyed, nem a háztetőn. Hát mi volna az antilop, te kis ostoba? Az antilop, az egy nagy egér. (Ugy-e, szépen tud hazudni ez a Köcsög Muki? Hogy nem sül ki a szeme.)

- No hát, mondom, - folytatta a kandur - nagybátyám, Oroszlán király, akinek nyávogása menydörgés, ugrása egy mértföld, részben már vegetáriánussá vált. Lehet, hogy ezt ti nem hiszitek el; de nekem az is mindegy. Különbén pedig úgy próbáljatok a szavamban kételkedni, hogy megcibálom a bundátokat. No, hát nekem nem kell az egér. Én csak a tejet és a tejféléket kedvelem. De, ha egér van az aludttejben, nekem nem kell. Pfuj. És én nem pákosztoskodom. Én nem lopom a tejfölt. Az nekem fizetésből jár ki, mint a lakás és az ital. Én nem alázkodom meg annyira, hogy tolvajjá legyek és a köcsögök fenekét keressenem.

No, ezt a nagyszabásu hengeget Nyivákovics néni nem állhatta meg szó nélkül. Talán kilyukadt volna a szőrös-bőrös oldala, ha tüstént rá nem pirit a pöffeszkedő kandurra:

- Ejha, öcsém, de nagyon rázod a rongyot, de nagyon délcegen fityegteted azt a lompos, azt a kakaskutya-pulykaszabdalta farkincádat! Még hogy te, öcsém, te nem vagy tejlopó, túródézmáló, aludtej-lafatyoló, alattomos tolvaj? Még hogy te neked nem kell az egértartalmu tejföl? Biz megeszed te azt, még akkor is, ha legyek ringanak lágyan a tetején! Nem vagy te finnyás és válogatós sem a tejben, sem az erkölcsökben. Hiszen, nini, mindnyájan tudjuk, hogy egyszer oly mélyen találtál belemászni a tejesköcsög belsejébe, úgy belenyaltad uri személyedet egészen a fenekéig, hogy a beszopott tejtől annyira, de annyira feldagadtál, hogy nem birtál visszahúzódkodni a köcsögből. A fejedén maradt, mint a cylinder, a derekadig ért és a két első lábád is benne szorult. Ugy talált rád a szakácsné. Előbb a seprőnyelet törte el a hátadon, aztán egy darab fával a köcsögöt törte le a fejedről. Hiszen nem titok, mindenki tudja, azóta hívják Köcsög Mukinak.

Nagy nevetés támadt. A macskagyülekezet csak úgy mosolygott a bajusza alatt.

- Hic-hic-hic-ihihicc... - kacagott vékonyka cérnahangon a kis macskakölyök.

- Mégis itt vagy? - förmedt rá a kandur - te haszontalan kölyök!

A kis macska ijedten bujt el a háztető cserepeinek egyik nyílásában.

Manci macska azonban, a Palkóék macskája komolykodón szólalt meg:

- Nagyon eltérünk a tárgytól és ahelyett, hogy egymást megbecsülnök, kölcsönösen az egymás tisztességében gázolunk. Ez sehogy sincs rendjén, hölgyeim és uraim. Kiváltképp ne bántsuk az igen tisztelt Köcsög Muki urat, akinek rettenthetetlen bátorságára soha sem volt annyira szükségünk, mint most. Figyeljetek rám!

- Halljuk, halljuk.

- Azt tudjátok, hogy ebben a házban, melynek tetején gyülekezni szoktunk és jelenleg is gyülesezünk, található a legtöbb tejföl, tej és más efféle. Sőt az éléskamrában tett legutóbbi sétáim alkalmával apró kis halakat fődöztem föl.

- Halak! - sóhajtott Köcsög Muki és csettintett az érdes nyelvével.

- Hiszen te vegetáriánus vagy! - szólt közbe gúnyosan és az iménti dicsekvésre célozva Nyivákovitsné önnagysága.

- A hal nem hus! - tromfolt vissza fölényesen Köcsög Muki.

- Talán tészta? Talán gyümölcs, vagy lekvár?

- A hal nem hus. A hal, hát az... hal! - jelentette ki Köcsög Muki - én csak tudom. Én az ekklezsia fő-kandurja vagyok, az apátplébános ur jobbkeze. Én csak tudom. Böjtös napokon a gazdám és a lelkészek halat esznek. A gazdám mondja mindig ilyenkor, hogy a hal nem hus, az csak hal. Tehát, ha jól hallottam, ebben a házban kis halak találhatóak... Érdekes!

- Halak! - csámcsogtak inyenc vágyódással a gyülekezet többi tagjai is, mivel tudnivaló, hogy a macska roppant szereti a halat. Vizi egernek tartja, fölséges csemegének.

- Valóban, halak! - folytatta Manci - és tészták. Például: krémpite.

- Krémpite?! - nyiffantott az apró cica és vissza óvakodott a tetőlyukon.

- Krémpite! Lekvár! Méz!

- No, az nem jó - vélte Köcsög Muki - attól összeragad az ember bajusza. Mi van még?

- Télidőben pedig kolbász, oldalas, füstölthús... Csupa kitünő dolog. És az a lényeges, hogy ebben a házban az éléskamra szerfölött könnyen megközelíthető. Igen alacsonyan van az ablak, egy kisebb macska is felugrik oda...

- Ha ez így van - szólt Muki - indítványozom, hogy kerekedjünk fel és szervezzünk azonnal egy tereptanulmányi expedíciót az éléskamrába, amelyet magyarul „spájjz”-nak is neveznek.

Manci közbeszólt:

- Nem ajánlom.

- Micsoda? Nem ajánlod? Hát akkor miért csigázod fel az érdeklődésünket és az étvágyunkat? Olyan éhes lettem, hogy nem is kell dorombolnom. Dorombol helyettem a korgó hasam. Ej mit, gyerünk!

- Nem ajánlom! - ismételte Manci.

- Nem is kell azt ajánlani. Nem ajánlott levél az, - viccelt Nyivákovitsné ő nagysága, a vitéz Nyivákovics háztető-admirális özvegye.

- Már pedig - folytatta Manci - aki ad valamit a bordái töretlen épségére, aki szereti, ha megvan mind a két szeme és egyáltalán, aki nem reflektál arra a dicsőségre, hogy a szúcshöz kerüljön, a szűcs kirakatába, muffnak, vagy bundagallérnak, - az igen bölcsen cselekszik, ha nem hamarkodja el a dolgot.

- Hát aztán miért, Mancsi hugám? - kérdezte Köcsög Muki.

- Mert a vállalat veszedelmes.

Köcsög Muki tovább kérdezősködött:

- És aztán tulajdonképpen-voltaképpen, tulajdonvoltaképpen és voltatulajdonképpen mi a manóért veszedelmes? Talán bizony harapnak a halak?

- Nem, a hal, az nem harap.

- Hát ki harap?

- Buksi.

- No nézd-e! - álmélkodott a kandur - hát az meg miféle szerzet? Buksi. Buksi. Soha hirét nem hallottam.

- Ej, dehogynem, a multkor is megkergette kigyelmedet.

- Kit te? Engem? Kicsoda?

- A Buksi.

- Talán biz az a zsömlyeszínü, perefarku, tömpe piszeorru, tömzsi, kis kutya? Az?

- Az.

- Nono. Engem ugyan nem kergetett meg. Én csak tréfából szaladtam. Illetve, hogy szaladtam, mert sürgős volt a dolgom és nem is láttam, hogy kutya van a hátam mögött. Csupa véletlenség, hogy épp akkor sürgősen futottam, amikor egy kutya is futott. Épp úgy megtörténhetett volna fordítva is, hogy a kutya szalad elől, én meg hátul. No bizony, csak nem futamodok meg egy pöttön kis kutyától? Én Köcsög Muki, az ekklézsia első fő-kandurja? Olyan nincs.

- De pedig azt mondom - erősködött Mancsi - hogy ez nem olyan kutya, mint a többi. Kicsi, de bátor és vakmerő. A kakas előre köszön neki: „Jónapot, öcsémbátyám, hogy mint méltóztatik?” De a pulyka is megsüvegei: „Kezit csókolom, excellenciás bátyámöcsém, vitézlő kutyabácsi, hogy mint szolgál az a drága, becses egészsége?” Hohó, ez nem közönséges kutya. Mit mondjak még nektek? Egy szörnyen nagy urnak, egy nagy embernek, a tanitónak a kezéből kivette a pálcát! Becsületszavamra...

- Ejha... - morfondirozott a kandur - képzelem, elbizakodott. No, én megtanítom keztyübe dudálni. Meg én. Ha még senki sem prütykölt be neki, hát én beprütykölek. Én megmutatom, oly igazán, mint ahogy Köcsög Muki a nevem; és királyi nagybátyám, Oroszlán Jakab dörgő becsületszavára fogadom, hogy ebből a Honishipákból, izéből, ebből az ármányos Buksiból mihamar szappant főznek, a bőréből pedig keztyü és cipő lesz! Hát azért mondom, nézze meg az ember... Egészen kihoz a béketűrésből!

Köcsög Mukinak a nagy felindulástól haragosan borzolódt fel a szőre és mérgében nagyokat fujva, ki is köpött:

- Pfuj, pfuj! A sintér vinné el valamennyit, valahány kutya bűdösödik a világon. Ki nem állhatom a kutyaszagot. Ha csak rágondolok, égnek ágaskodik a hajam!

- Jaj, mamám, én félek! - szólt a kis kölyökcica és odabujt az egyik macska bundája alá.

Bárhogyan fogadkozott, prüszkölt és fujt is a vitézlő Köcsög Muki, a gyülekezet határozottan elszontyolodott. Lehangothsággal töltötte el őket az a tudat, hogy egy olyan kutya szegődött öréül a minden jóval és finommal gazdag éléskamrának, hogy a tejre, rétesre és finom kis halakra egy olyan kutya örökődik, aki nem érti a tréfát, aki olyan félelmes és hatalmas, hogy

ugy kukuriku mester, mint Trutru tábornok előre köszönnek neki. Az ilyen kutya még sem lehet kismiska.

Köcsög Muki, látván az általános elszontyolodást, újból nekiberzenkedett a biztatásnak, talán egy kicsit a saját becses személyének a bátorításából is:

- Ugy gubbaszkodtok itt, mintha az orrotok vére folyna? Mi baj? Hát mégis féltek? Ne féljete! Amit mondtam, megmondtam. Amit megfogadtam, azt állom. Királyi nagybátyámnak, az Oroszlánnak menydörgő becsületszavára mondom!

Ebben a percben az éjszaka csöndjét hosszas ordítás verte föl. Az ordítás távolból hallatszott, de igen érthetően:

- I-á! I-á!

Köcsög Muki büszkén nézett körül:

- Ez az. A nagybátyámnak, az Oroszlán ő felségének a becsületszava hallatszik ide a távoli sivatagból, ahol antilopok kergetődznek padlásokon és zsákok közt... Halljátok őt, a nagybácsit?

Az ordítás ismételten felhangzott:

- I-á, i-á!

- Nyivákovits néni megjegyezte:

- Hiszen ez számárbógés. No, szép kis nagybácsid van neked, Köcsög Muki.

Köcsög Muki nem hagyta magát:

- Micsoda? Te vagy a számár, nénikém.

- Én?

- Persze, hogy te. Hát nem ismered a meséket? A meséből is tudhatnád, hogy az oroszlán számárbőrben szokott olykor megjelenni. A fejedelmi személyek szeretik az inkognitót. A bőr, kedves nénémasszony, megengedem, lehet számárbőr; de a hang, a hang, ah, ez a királyilag zengő hang nagybátyámnak, az Oroszlánnak becsületszava. Én csak ismerem? Nohát. Biztatólag ordít felém és azt mondja: Ne hagyd magad, fejedelmi öcsém, Köcsög Miki főherceg; ha adsz valamit a család becsületére, végezz azzal a beste kutyával.

- I-á, i-á! - hallatszott az éjszakában, most már harmadizben.

- Értelek, nagybátyám! - folytatta Muki kandur - tudni fogom kötelességemet. Megszabadítom népünket a zsarnoktól.

A macskák helyeslőleg nyávogtak a háztetőn. Odalent pedig az udvaron felébredt a számárbógésre a kakas, és nagyot kiáltott:

- Kukuriku!

Mire kutyaugatás volt a válasz:

- Vau, hauvau!

És a kakas visszament az ólba.

- Tudjátok mi volt ez? - szólt Mancsi macska a társaihoz. - Ez az volt, hogy a kakas kukorékol és még vagy ötöt-hatot akart kukorékolni. De a Buksi rászólt: „Hallod-e, ilyen-amolyan haszontalan, nekem ne trombitálj, hagyj békén aludni, mert különben megszabdalom a tarajodat!” És a kakas, szegény, visszament a tyukok közé és nem mert kukorékolni. Ilyen hatalmas ez a Buksi.

- No, majd én beprüszkölök neki! - szólt a kandur és a hátát délcegen pupolva, elballagott hazafelé.

A macskagyülés véget ért. Az égbolt keleti felén halovány rózsaszínű szallag jelezte a hajnal jövetelét...

XI.

Másnap reggel, Nyuzó Bernát, a különös mesterségű és félelmes megjelenésű férfit, a szekere elé fogta sovány gebéjét. A szekér bakjára inasát ültette; ő maga pipára gyújtott és csakugy gyalogszerrel bandukolt a nyikorgó kerek nyomában. A kezében pedig furcsa szerszámot lóbált. Egy hosszabb pálca volt ez, a végén drótból való hurokkal.

De a szekér nem volt mindennapi. Némileg a vasuti kupékhoz hasonlított, mert ajtaja volt; de mégsem hasonlított a vasuti kupéhoz, mert nem volt ablaka. Egyetlen egy ablaka sem; következésképp tehát a szekérnyerszerű alkalmatlanság belsejében vastag sötétség lehetett. Egyelőre bizonyos, hogy sötétségnél egyéb nem volt benne.

Hanem amint a szekér a városnak több és több utcájában végigment, a sötétség mellé egyéb tartalma is akadt. Furcsa tartalma, ami szűkölt, vonított, csaholt és utcahosszat kellemetlen érzéseket ébresztett. Az emberek rá sem néztek Nyuzó Bernátra; úgy látszik, nem sokra becsülték; a kutyák pedig lecsapott farkkal, eleresztett füllel menekültek be a kapukon és onnét ugatták az elvonuló szekeret...

A különös ember pediglen, a rücskös képű, kaján vigyorgású Nyuzó Bernát, szerfölött szokatlan ugrándozásokat vitt véghez, a nyikorgó és ugató szekeret kísérő útjában. Lassan, óvatosan sompolygott, a szemét vigyázón körüljártatva; majd jobbra nézett és hirtelen balra ugrott, ugyanekkor a pálcaját lesujtva, a rajta fölerősített dróthurkot pediglen megszorítva. Ilyenkor rémült üvöltés hangzott el, majd pediglen Nyuzó Bernátnak és inasának vérfagyasztó röhögése. Aztán megint visitás, majd megint, a szekér ajtajának döngő csapódása... A szekér nyikorgott megint, tovább haladva. És Nyuzó Bernát ujfént megkezdte, kezében a hurkos pálccal gyanus és veszedelmes ugrándozását, mignem ismét panaszos visitás hallatszott, kísérve a szekérajtó csapódásának zajával.

A különös ember érkezének és az utcákban való veszedelmes kalandozásának híre hamar eljutott az udvarokba, ahol a veszélyt riadtan tárgyalták az állatok, de különösen az ebek. A szomszédokból átugatták egymásnak a veszély jelszavát... Olyan volt ez, gyerekek, az udvar állatnépei közt, mint a mikor a városban valami járványos betegségnek kél a híre és amikor az emberek ijedten zárkóznak házaikba; egymást nem látogatják és csak akkor mennek ki az utcára, ha mulhatatlanul szükséges.

És mégis, ugy-e hiába zárkóznak el az emberek, hiába védekeznek. A Nagy Rém, mint a Sötétség, a bezárt kapukon és elreteszelt ajtókon keresztül is be tud férközni és főleg gyermek arcáról tépi le az élet piros rózsáit... Nincs utca, melyben áldozatot ne szedne.

Épp úgy a kutyák társadalmának is van egy ellensége, egy szörnyű ember. Ha híre kél, riadt ugatások szárnyán, hogy aratásra indult a város falai közé: a kutyák a házak és a bekerített udvarok biztosnak hitt réveibe menekülnek. De hiába. Csak elragad közülök nagyon sokat. És a nagyon sokra borzasztó sors vár. Egy-két megmenekült kutya hihetetlen dolgokat tud mesélni a borzalmaknak arról a tanyájáról, ahová a zöld szekér kihordja rabul ejtett áldozatait és akikre ott, a Rettenetes Ember irgalmatlanságából oly sors vár, aminőt a fenevadak sem érdemelnek, nem hogy a derék, hűséges és becsületes kutyák, akik iránt minden ember elismeréssel és méltánnyal tartozik...

Bánatos, félelmes, irgalmas hangulatban kezdődött tehát ez a nap, mely a macskák kongresszusának éjszakáját követte. És ennek a bánatos napnak a délelőttjén indult útjára Köcsög Muki, a pákosztos főkandur, avégből, hogy Buksit legyőzze. Vajon sikerülni fog-e neki?

Buksi hajnalban, amikor fölkel, még nem tudott semmit a nap veszélyes jellegéről, hogy ma portyázik a városban a Rettenetes Ember, a rücskös arcú és hurkos pálcája. Hallotta ugyan, félfüllel, a reggeli órák multán, a kutyaszomszédok vészkiáltásait; de nem igen tudta, miről van szó. Odament a kácsafürösztő medencéhez és lafutyolta a hideg vizet.

Kukuriku mester, a kakas, illedelmesen megszólította:

- Jó reggelt, Buksi ur, kedves öcsémbátyám. No mire végzi?

- Köszönöm, köszönöm, csak megvagyok.

- Iszogatja a vizecskét?

- Iszogatom, lefetyölgetem, mert mi tagadás benne, megszomjaztam.

- Ön tehát szereti a vizet?

- Szeretem hát. Ej de furcsa kérdés!

- No csak úgy mondtam.

Buksi, befejezván a vizivást, odébb akart állni, amikor kukuriku mester megszólította megint:

- Kedves öcsémbátyám! Maga ugyan rámriepakodott az éjszaka, hogy ne kukorékoljak; holott ez nekem kötelességem, mert másként nem kél föl a nap és sohasem lesz reggel, sohasem lesz holnap, sem holnapután, csak örökös tegnap, örökös sötétség; de jó, én nem haragszom és hát megmondom, ha ugyan nem tudná, hogy bajok vannak.

- Bajok-e?

- Az a baj, hogy sok kutya nem iszik vizet.

- Az bizony nagy baj, mert szomjasak maradnak.

- Pedig kapnak vizet. De nem kell nekik. Iszonyodnak tőle. És ez roppant nagy baj.

- Miért volna baj... Ha iszonyodnak a vitzől, hát nem isznak belőle.

Kukuriku mester, a főkakas álmélkodva csapta össze a tollazatát:

- Igazán csodálom, hogy ilyen művelt kutyának, mint öcsémbátyám, ennyire hiányosak egy-némely pontban az ismeretei. Hát nem tudja, hogy amikor sok kutya, de elég, ha csak egyetlen egy kutya nem issza a vizet, olyankor a Rettenetes Ember portyázik a városban, a zöld szekérrel... Hát nem hallja, hogy társai, a szomszédokban, erről ugatgálnak?

- Nini, csakugyan... Most már értem. De nekem semmi közöm az egész dologhoz. Rám nem tartozik. Vigyázzon ki-ki a saját bőrére.

- Nono... jó lesz vigyázni, öcsém-bátyám, - fejezte be a beszélgetést Kukuriku mester. Arra járt éppen Trutru tábornok is, a pulyka, aki szintén figyelmeztette Buksit:

- Bizony-bizony, kedves principális ur, drága öcsémbátyám, legcélszerűbb ezeket a napokat a kapun bévül tölteni.

- Jól van, de nagyon fontoskodtok! - mormogott Buksi és az éléskamra lépcsőjére feküdt, ahová jó melegen tűzött a napocska. Érezte, hogy neki nagyon jót tesz a napfürdő.

Éppen a hátára fordult, négy lábát az ég felé nyújtóztatva, hogy a hasát melengesse a napsugár, amikor valami idegen hang köszöntötte rá a jónapot. Odasandított félszeggel, Köcsög Muki volt az illető, a főkandur.

- Mi kéne öcsém, ha vóna? - kérdezte tőle foghegyről.

A kandur, illő és biztos távolságban maradva, imiggy beszélt:

- Hogy mi kéne? Az éléskamra kulcsa kéne, kisöcsém.

Buksi felugrott és a négy lábára állt:

- Hogy merészelsz te engem per „kisöcsém” szólítani?

- Nagyon egyszerűen. Ha te engem öcsémnek titulálsz, mást nem tehetek.

- Más haszontalan állat boldog - mondta mormogva Buksi - ha öcsémnek szólítom, te nyavalyás, te tejlopó, te... te... te egér-elszalajtó, te lusta, tolvaj dög!

Köcsög Muki nyugalmat erőltetett magára és egyelőre megelégedett azzal, hogy a szőrét felborzolja:

- Ön igazán kutyaliter bánik azokkal, akik önhöz uri tisztességtudással közelednek. Én nem vagyok hajlandó gorombáskodni...

- Nem mersz, öcsém; nem mersz!

- És nem felejttem el, hogy az igazi arisztokrata a legparlagibb söpredék-környezetben is megőrzi előkelő nyugalma. És én arisztokrata vagyok. Nagybátyám után, aki nem más, mint Oroszlán Jakab, az állatok királya, nekem a főhercegi cím jár, öcsém, piszkos.

Buksi megvetően mosolygott:

- Tiszteltetem az onklit. Tény és való, hogy ő az állatok királya. De, ha maga főherceg, akkor micsoda a viziló? A tigris? Az orrszarvu? Az elefánt? Hát azok kutyák? Mi? Édes öregem, csak hátrább az agarakkal. Ne kössük az ebet a karóhoz. Maga egy szélhámos, maga egy csirkefogó, a szó legaljasabb értelmében és ha nem kotródik innét, fülek és fark nélkül fog hazamenni.

Köcsög Muki alázatosan változtatta modorát:

- Látja, ezt már szeretem. Ez már egyenes beszéd. Kezdem önt megérteni, méltóságos uram.

- Ne mórlikáljon annyit. Végezzünk röviden, - mit akar?

- Nézze, méltóságos uram, az a kitünő tisztelet és nagyrabecsülés... Bizonyára van némi sejtelve afelől, hogy mink macskák, undorodunk a kutyáktól, gyűlöljük őket, mert bűdösek.

- Legyen meggyőződve viszonyos érzelmeinkről, öcsém.

- Ne tessék haragudni. A fehér ember is a kinait a szaga miatt utálja. És viszont, a kínai is azt állítja, hogy a fehér ember jellegzetes bűzt áraszt. No nem igaz? Ön, kérem, kutya, ugy-e bár?

- Kutya vagyok és erre büszke vagyok.

- No, mert ha nem volna rá büszke, akkor is kutya volna. Hát ön, mint kutya, miről ismeri meg az embereket? Ön, aki európeér kutya és csupa európai fehér emberrel érintkezik? No, ugy-e, a szagukról ismeri meg őket. A szaga után fél napi járóföldnyi távolságra is feltalálja a gazdáját. Ennélfogva, kérem, nincs abban semmi sértés, ha mi a kutyákat bűdöseknek tartjuk. Ön azonban kivétel. Ön jószagu, mint a rózsa, jószagu, mint a sajt, vagy mint a szemétködör. Mink macskák, éppen tegnap éjjel csevegtünk arról, hogy ön, Buksi ur, egy egészen kivételes kutya, aki megérdemel minden tiszteletet. Azért küldtek ki engem a macskák, hogy képviseljem

letükben, mint az ő követük, tudassam önnel a macskatársadalom kitüntető nagyrabecsülését. Maga egy sikkes, egy divatos fiu, aki nekünk igazán tetszik. Nem jönne-e el ma éjjel a gyűlésünkre?

Buksi igen komolyan válaszolt:

- Szép öcsém! Nem hiába vagy macska, de egész lényed csupa álnokság és hizelgés. Nem megyek el gyűlevész néped csordája közé, mert attól félek, hogy macskapecsenyét eszem. Már pedig a macskát még pecsenye formájában sem kedvelem. Fogadj el azonban tőlem egy jóakaratu tanácsot: Ne igen sündörüdj itt az éléskamra körül. Tudom, azért settenkedel itten, hogy kikémeled a viszonyokat és megtudd, miféle praktikákkal lehet legcélszerűbben beóvakodni az éléskamrába. Hát öcsém, kotródj, amíg jó dolgod van!

Köcsög Mukit, a főkandurt, előntötte a méreg; felborzolta a hátán a szőrét; a szeme szikrákat szórt. Odaszökkent Buksi elé és szembeköpte:

- Pfuj, büdös kutya!

Buksi sem volt rest és fürgén a macskának ugorva, beleharapott a fülébe.

Ez a kandurnak nem tetszett és három lépést hátrált; majd torkaszakadtából üvöltözött:

- Majd megtanítalak én, te haszontalan kutya! Majd befütyülök én neked! Ide gyere, ha mersz; tudom, kikaparom azt a bandzsi szemedet! Még hogy te akarsz itt parancsolni, te piszkos! Te akarsz itt uralkodni az udvaron, az éléskamra körül!? Te akarsz a macskáknak parancsolni? Parancsolsz ám, nyavalyás, a bolháknak, melyek az irhádiban hancuroznak!

Buksinak sem kellett több. Ezt nem tűrheti. Hogy ime őt így a kakas, a pulyka, a tyukok és kácsák előtt így leszapulják! Ezt nem hagyhatja megtorlatlanul. Nagyot vakkantott és a kandurra ugrott. A kandur látván, hogy ennek már a fele sem tréfa, egyszeriben megszeppent és uccu, elfutamodott. A Buksi utána. A kandur egyenest a kapu alá futott és kibujt a kapu alatt elvonuló folyóka nyílásán. Buksi utána. Ki az utcára! A kandur nem hagyja magát és felmászik a fára, melynek koronájáról riadt csipogással rebbenek szét a madarak.

Buksi letről ugatta a kandurt, aki csufondáros szavakat kiáltozott.

- Attól függ, melyikünk unja meg hamarább; - mondta Buksi - mert igaz ugyan, hogy nem értek a fáramászás művészetéhez, de az is igaz, hogy te nem tudsz repülni. Örökkéig csak nem kuporodhatol odafönt. Ha más nem, lehoz az éhség. Én pedig elbánok veled. Ha kell, három nap, három éjjel itt maradok. Megvárlak, te hencegő kandur és szíjjat harapok a hátadból...

- Az majd elvállik!

A kandur odafönt fujt, prüszkölt, a kutya lent ugatott és mindig csak a fa magasságába figyelt. Le nem vette volna a szemét. És ezt fölöttébb rosszul tette.

Mert amint a nyakát mereszté fölfelé, egyszer csak érzi ám, hogy valami hideg, vékony kravátli bukik át a fején. Le akarja rázni és a kravátli megszűkül. Ez kényelmetlen és megfeledkezve a macskáról, vissza akar menni, de nem bír ám, mert a kravátli szorosan tartja és nem engedi. Megfordul és akkor látja, hogy a Rettenetes Ember hatalmába került.

Mi lesz mostan? Nekirugaszkodott, hogy menekül. Hiába. A Rettenetes Ember nagy erővel vonszolta a kereken járó, ablaktalan ketrechez. Kinyitotta az ajtót és Buksit belökte; nem, ez nem a helyes kifejezés, hanem valósággal bepréselte valahová, sötétbe; nyöszörgések, ugató jajgatások közé. Aztán becsapódott mögötte az ajtó és a kerekek csikorgását hallhatta.

Hol vagyok? kérdezte önmagától Buksi. A félelmen kívül eső érzése az volt, hogy a nyak-kendő levágta a nyakát, fájdalmas nyomot hagyva, melyből melegen szivárog a vér. Mozdulni próbált. Nem birt. Aztán ismerős hangokat hallott és tapasztalta, hogy számos kutyatársával szorong együtt, az áttörhetetlen deszkafalak között.

A kocsi pedigrén ment ki egyenest a városból, mivelhogy több kutya egyáltalán nem fért már bele. Ugy voltak a kutyák valósággal belegyömösölve, mint rongyok valamely kofferbe. Szorosan egymás mellett, egymásba fonódva, alig bírva még szuszogni is. Buksi ijedten fülelt a sötétben hallatszó beszélgetésre:

- Ötödször teszem meg ezt az utat - mondta valamelyik kutya és a hangjáról ítélve öregebb kutya lehetett - de nem hiszem, hogy visszakerülök.

- Én most utazom először - felelte egy másik - és attól félek, nem menekülök. Mit panasz-kodik ön? Ön már ötször elmenekült. Az a hajóskapitány, aki már ötször került ki a hajó-törésből, ne panaszkodjék, ha hatodszorra ott hagyja a fogát. És mondja, bátyámuram, csakugyan igaz? Olyan kegyetlenek odakint?

- Hát én ötször voltam kint. Mindig az utolsó pillanatban menekültem el. És láttam, mi történt bajtársaimmal. De talán ne beszéljünk erről. Az élet vajmi szomorú, hölgyeim és uraim...

- Kilenc kicsi fiókám vár odahaza, - siránkozott egy harmadik kutya - oh, szegény apróságaim, ti ugyan hiába várjátok haza a mamát...

- Nem kell mindjárt a legrosszabra gondolni, asszonyom. Bizzék a jó Istenben.

Buksi megdöbbenve hallgatta ezeket a beszédeket és nem állhatta meg, hogy bele ne szóljon.

- Bocsánatot kérek, hölgyeim és uraim, hogy idegenül kerülök az önök előkelő társaságába. Nem lennének kegyesek tájékoztatni, mi történt velem, hol vagyok, hová megyünk. Mindez oly különös, oly furcsa... Mi lesz itt?

- Hát nem tudja?

- Fogalmam sincs róla.

- No, ha nem tudja, mink ugyan nem mondjuk meg. Ön boldog, hogy nem tudja... Legyen egészen nyugtalan: még idejekorán megtud mindent...

Ezzel az egész társaság hallgatásba merült... Egy félóra múlva megállt a kocsi. Az ajtót kinyitották és a kutyák sietve ugráltak ki. Legörömeztőbb Buksi ugrott ki a szabad levegőre; azt hitte, hogy most elmehet.

Keservesen csalódott. A térséget, ahová jutottak, igen magas, átugorhatatlan palánk vette körül... Már több kutya várta őket ezen a helyen és néhány óra múlva újabb szállítmány kutyával bővült a társaságuk...

*

Pocok Palkó délelőtt tizenegy órakor jött haza az iskolából, igen boldogan, mert kitünőre felelt. Kereste Buksit, hogy elujságolja neki az eseményt, hogy eztán már csak kitünőre fog felelni... De sehol sem találta Buksit.

- Nem látta? - kérdezte a szakácsnétól.

- Nem én.

És senki sem látta. Legfeljebb a kakas tudott volna valamit mondani, de hát Palkó nem ért kakasul. Bár hiszen a kakas nem tudott semmi bizonyosat, csak sejtelmei voltak, mert hallotta a Buksi sivalkodását az utcáról behangzani... És mert látta, hogy Köcsög Muki, a főkandur

hencegve tér vissza, Buksitól többé nem kergetve és fényes nappal bemászik az éléskamra ablakán.

Palkót a mamája vigasztalta:

- No, biztosan kószálni ment. Majd csak hazakerül ebédre.

De az bizony nem jött. Rosszkedvű volt az egész ház. Palkó apja aggodalmasan szólalt meg ebéd után:

- Talán csak nem került a pecér kezére?

Több se kellett Palkónak, mint csak az, hogy ezt meghallja. Rögtön keserves sirásra fakadt. Könnyei bőven ömlöttek.

- Jaj, a szegény Buksi... Hát nem lehet rajta segíteni?

- Talán. Ha nem késő, - felelte Palkó apja, akit szintén elszomorított a kedves kis kutya eltűnése.

XII.

Buksinak szörnyű dolgokat kellett tapasztalnia. A kutyákat az elkerített helyről egy másik helyre terelték csoportonként. Nem látta a magas palánk miatt, mi történik társaival. Csak hallotta... Hallotta kétségbeesett ordításukat, majd nagy furkósbotok puffogását...

Buksi elkészült a végsőre. Nem próbálta már körülszaladni a palánkot, nincs-e valahol rés, melyen kibujhatna. Megadta magát elkerülhetetlen sorsának. Lekuporodott a földre és a fejét a két első lába közé dugta. Nem akart sem látni, sem hallani. Jó kis szive eltelt félelemmel és arra gondolt, hogy lehetséges-e mindez a szörnyűség? Nincs-e még a hatalmas emberek fölött is valaki, még hatalmasabb, aki nem tűri, hogy igazságtalanságok történjenek?!...

Ugy van, a kis kutya imádkozott. Egyszerű imádság volt, kutya-imádság. Mink, emberek meg sem értenők talán, de a jó Isten, mindeneknek ura és szerető atyja, meghallgatta szenvedő kis teremtménye könyörgését; amint hogy megérti ő a levelek halk rezgését és a virágok csendes, panasztalan kéréseit is, amikor erőcskéért rimáncodnak...

Fent a menyországban éppen a kis gyerekek játszadoztak megint Bodrival, a Buksi anyjával. A Bodri egyszer csak abanagyta az ugrádozást és fülelt.

Messziről, mérhetetlen távolságból, halk nyüszürgés hallatszott. Bodri a jó Isten lábához kuporodott és könnyes szemmel nézett a jó Isten szemébe. Az Isten figyelmes lett. És hallotta a panaszt:

- Hatalmas ur... én csak egy kis kutya vagyok... De egyszer megmentettem egészen kicsi madarakat egy rabló-fiu kezéből... Egyszer meg kivettem a nádpálcát a tanító kezéből, mellyel a kis gazdámat akarta megütni... Én engedelmesen meghalok, ha kell; de nagyon szeretnék még egyszer a kis gazdámval találkozni, hogy legalább elbucsuzzam tőle...

Az igazságos Isten elgondolkozott és egyelőre bátorsággal ajándékozta meg Buksit. Bátor megnyugvással. És Buksi megszűnt remegni...

Ugyanekkor, ez már a délutáni órákban volt, egy kis fiu lopózkodott be a templom hűvös homályába. Ott letérdelt az oltár előtt. Némán imádkozott és a jó Isten meghallgatta a kérését. A kis fiu - hiszen kitaláltatok - nem volt senki más, mint Pocok Palkó. A templomból ment egyenesen haza és apja elé állított:

- Apám, ugy-e, ha fizetnénk valamit a pecérnek, visszaadná a Buksit?
- Azt hiszem. Itt van egy forint. Próbáld meg. Majd a Miska kocsis elkísér oda.

Pocok Palkó félóra múlva már a nyöszörgés és ordítás tanyáján állt, szemtől-szembe Nyuzó Bernáttal, a pecérrel. Odaadta neki a forintot.

Nyuzó Bernát a kerítés ajtaját kinyitotta és bekiáltott:

- Buksi!

A szegény kis kutya megijedt. No, most ütött az utolsó órája. Engedelmesen, búsan ballagott az ajtóhoz. Mily nagy lett öröme, amikor kis gazdáját megpillantotta! Sikitva vakkantott örömeiben, a nyakába ugrott és össze-vissza csókolta...

Buksi egy félóra múlva otthon volt és alaposan megebédelt. Ebéd után kinézett az udvarra.

- Hraza méltóztatott érkrezni? - kérdezte Trutru tábornok, a pulyka.
- Hraza.
- Hrol tetszett lenni?
- Sremmi köze hozzá.

Aztán a kakas is kíváncsiskodott. Annak elmondta a dolgot.

- Mindjárt gondoltam, hogy valami baj lesz, amikor Köcsög Mukit ki méltóztatott kergetni az utcára és nem méltóztatott visszajönni. Ahogyan a dolgot előadni tetszett, úgy veszem ki a tálbul, hogy a kandur készakarva tervezte a dolgot, hogy amíg ő fent csufondároskodik a fán, addig bátyám-öcsém lent marad, nem tágit és a pecér komótosan elfoghatja.
- Hát Köcsög Mukival mi lett? Lejött már a fáról?
- De le ám. Visszajött és bement az éléskamrába. Talán még most is ott van.
- No, csak előkecmeregjen.
- Magam is arra várok.

Nem kellett sokáig várniok. A mit sem sejtő kandur, aki azt hitte, hogy Buksi soha többé elevenen elő nem kerül, csakhamar megjelent az éléskamra ablakában. Puffadt hasán látszott, hogy rettenetesen bezabált. Még tudott a lábán állni és úgy ugrott le a földre az ablakból, mintha egy homokkal telt zsák pottyant volna le.

Mikor ezt Buksi látta, oda ugrott és elcsipte Köcsög Mukit a farkánál fogva.

- Megvagy, cimeres tejrabló!

De ott termett ám a kakas is. Ráugrott Mukira és csőrével itt is, ott is, derekasan megkopogtatta. Trutru tábornok nem akart elmaradni a dicsőségtől, nagy dérrrel-durral odapattant és a karmaival cirogatta meg Köcsög Mukit. Nem tudom, hány darabra tépte volna a két madár-óriás a kandurt, ha Buksi meg nem elégeli a dolgot.

- Most már elég. Ide figyelj öcsém, Köcsög Muki.
- Figyelek, ajaj... egyebet nem csinállok... Láthatják excellenciás uraimék, hogy figyelek...
- Beismered-e, hogy alávaló, aljas himpellér vagy?
- Beismerem.
- Megfogadod-e, hogy ide többé be nem teszed a lábadat?
- Épp ezt akartam mondani, könyörgöm alássan, ha szóhoz engedtek volna jutni.

- És megmondod a többi tejlopónak is, hogy itt nincs mit keresned?

- Meg én.

- Akkor eridj békével.

Köcsög Muki elballagni indult, de a kakas megállította:

- Hohó. Egy szóra. Hagyjon itt valami álmat - mondta a kakas és csőrével kivett egy pamatszört a Köcsög Muki bundájából. Ugyiszintén Buksi és Trutru számára is.

- Most már mehetek, kérem alássan? - kérdezte könnyörögve a kandur.

- Azonnal, - felelte a pulyka, - csak még egy szivességet tegyen meg.

- Parancsoljon, hiszen azért vagyok itt.

- Ön, ugyebár, nem szereti a fürdőt? A macskák nem szeretnek uszni?

- No, nem.

- Mind a mellett legyen szives, usszék egy kicsit itten a kácsa-usztatóban.

Mit volt mit tenni? Köcsög Muki bizony belement a vízbe és uszkált, mint a propeller, csak éppen nem olyan jókedvűen.

Hanem aztán vitte is az irháját Köcsög Muki. Még csak hátra sem nézett...

*

Eddig tart, gyerekek, a Pocok Palkó és a Perecfarku Buksi nem mindennapi históriája. Legalább én eddig tudom. Hogy aztán, később, mik történtek, mik nem, arról már nem volt alkalmam értesülni, mert messzi elszármaztam abból a városból és csak nagyon ritkán járok oda.

Két újabb dolgot azonban hallottam, bár nem tudom, hogy igaz-e? Meglehet, hogy igaz.

Azt mondják, hogy a Buksi, egyszer az utcán, alaposan megharapta Nyúzó Bernátot, a rettenetes embert. Van-e ebben igazság? Hiszen Nyúzó Bernát kötelességből teszi azt, amit tesz; és mindenki inkább szeretne püspök lenni, mint pecér. Az ugyanis az utolsó foglalkozás. Nem sokkal szebb a hóhérságnál. De mivel ez a Nyúzó Bernát bizonyos kárörömmel és gyönyörűséggel végzi ki a kutyákat és mivel csak azokat engedi szabadon, amelyekért váltságdíjat fizetnek - a Buksi alkalmasint igazságosan cselekedett.

A másik dolog, amit hallottam, az meglepően csodálatos. Hogy Árbócnak, a gögös és szivtelen parasztnak minden évben, annak a napnak a fordulóján, melyen Buksi anyját, Bodrit, agyonütötte, elverte a jég a termését, úgy, hogy a biztosító-társaságok nem is akarták már vállalni a biztosítást. És érdekes, - ez benne a csodálatos, - hogy csak az ő földjén pusztított a jég; a szomszédokén soha.

Végtére is, Árbóc, magába szállt. Egy napon elment a városházára és ott a jegyző kezeihez letett ezer forintot:

- Osszák ki, kérem, a szegénysorsu anyák közt; meg segíeyezzék vele az anyátlan árvákat.

Többé nem verte el aztán Árbóc uram termését a jég sohasem...

A jó modor.

Armand.

Igen, úgy hitták, - úgy is hívják - hogy Armand. Hogyan hívhatnak valakit Armandnak? A mi bizony furcsa, hiszen pajtásai Lacik, Jóskák, Gyurkák, Palkók. Volt egyéb baj is ezen kívül, - legalább ő bajnak tartotta; nevezetesen hogy ő volt az iskolában a legilledelemesebb, a legjobb, a legcsinosabb fiucska és amellet első tanuló. Hófehér volt rajta az ing mindennap; hófehér a csipkés kézelő és a ragyogó gallér; bársony zekéjén egy porszem nem sok, annyi foltot sem lehetett találni; szőke haja közepén gondosan kétfelé választva, mint felnőtt, embernyi gaval-léroknál. (Csak épp hogy monoklit nem viselt.) A modora a csiszolt világfiaké. Pompásan tudott köszönni; nem kiabált, nem hadart; lassan, megfontoltan beszélt és senkinek sem mondott kellemetlenséget.

Büszkék is voltak szülei a jónevelésü Arandra. Miniszter lesz ebből a fiuból, vagy diploma, akárki meglássa. Tanárai az elragadtatás hangján nyilatkoztak róla; és általában mind-azok, akik jogot formálnak maguknak kis fiukról ítéletet mondani, megegyeztek abban, hogy Armand tökéletes jó fiu. Így aztán szokássá vált a városban Armandot példaképp emlegetni. Így, természetesen, a kócos Gyurka mamája (a jegyző bácsi felesége) minden nap sokszor hivatko-zott rá; de legkivált reggel, amikor a Gyurka sem mosdani, sem fésülködni nem akart:

- Jaj, te malac. Nézd meg az Armandot, az ám a kitünő fiu! Milyen rendes, milyen tiszta!

De nemcsak a rendetlen öltözködésü, mocskos kis lurkók elébe idézték példának; hanem a vásott, goromba, veszekedő fickócskáknak is. Imhol, a Kovács Laci - kenyerespajtása Armandnak a második gimnáziumban - minden szabad idejét birkózással töltötte. Ám téved, aki ezt a birkózást mint sportot fogja fel. Laci nem sportból, hanem verekedésből birkózott. Akivel éppen összeakaszzkodott. Válogatósnak sem igen lehetett mondani. Gyöpre hitta ő bizony nemcsak pajtásait, hanem akár a boltosinasokat és a disznópásztorokat is. A manó tudja, hogy csinálta? Elég abból annyi, hogy elég volt az utcán találkozni; többnyire úgy kezdődött, hogy Laci csufondárosan kinyújtotta a nyelvét:

- Meeeee...

Mire aztán szó szót követett, elcsattant egy pof és a következő pillanatban már az utca po-rondján hengergödztek; harapva, tépve, karmolva egymást. Lacinak a képe valóban óralaphoz hasonlított; a sok karcolás és vágás megfelelvén a római számjegyeknek.

- Én nem értem, - töprengett az apja - hogy mért ilyen vásott ez a kölyök? Hej, bezzeg az Armand. Milyen finom, milyen előkelő, milyen uri ifju az!

És végül a hanyag iskolakerülőknek viszont mint a szorgalom és kötelességtudás példáját emlegették.

Egyáltalán nem csoda tehát, - és ezt kétségkívül meg fogják önök érteni, kedves kis hölgyeim és uraim - hogy Armandot a pajtásai kezdték utálni. Örökösen az csengett a fülükben, hogy Armand így, Armand úgy és bizony elkeseredtek e miatt. Mert ha Armand nem volna olyan mintafiu, akkor senkinek sem jutna eszébe őket leckéztetni. Armand eleinte nem tudta mire vélni társai elhidegülését. Miért neheztelnek reám ezek a fiuk? - tünődött magában. - Mivel szolgáltattam okot hüvös tartózkodásukra? Hiszen a lehető legudvariasabb vagyok velök; előre köszönök nekik és árulkodni sohasem szoktam, meg nem is tudnék. Csak később kezdte Armand homályosan sejdíteni az általános neheztelés okát. Mint teljesen korrekt fiu, uri neve-lésü, úgy vélte, legcélszerűbb a dolgokat egyenes uton, szemtől-szembe rendezni. Megszóli-totta tehát Zsigát, a második gimnáziumi osztály első tekintélyü csirkefogóját:

- Kedves barátom, ön, ugy látszik, nem kedvel engem.

Zsiga vigyorgott. Armand a szivére próbált hatni:

- Alig hinném pedig, hogy megbántottam volna. Ha tudtomon kívül mégis így volna, kérem, felejtse el.

Zsiga durván röhögött:

- Höhöhő. Miért önözöl engem? De büszke vagy!

- Bocsánat, pajtás, nem tudtam, hogy feljogosítasz a tegeződésre.

- Feljogosítalak? Ellenkezőleg. Megtiltom.

És a fiuk lassanként beszüntették az érintkezést Armanddal, aki roppant elhagyottnak és elárvultnak érezte magát. Mert valóban, mit ér a tanárok és a szülők elismerő dicsérete, ha a fiuk, az ő társai, lenéznek, semmibe sem veszik? A szegény Armand elkeseredett és hosszasan tünődött a dolgok ilyen állapotán. És valahogy rájött, mint öntudatlanul majd valamennyi diák ráeszmél a fölfedezésre, hogy - jónak, deréknek, takarosnak, rendesnek és szorgalmasnak lenni: szégyen. Fura egy erkölcs! Tótágast álló igazság! A tanárok, a szülők mind az ellenkezőjét prédikálják és mégis, a gyerekek közt a csirkefogóknak van tekintélyük és becsületük.

No, ha csak ez kell nektek, - gondolta mérgében Armand - hát nem bánom. Próbáljuk meg. Ne mondhasa egyikőtök sem, hogy külön akarok lenni.

Azzal az elhatározással kezdte, hogy legközelebb, ha felelésre szólítják, akkora szekundát fog, mint egy ház. Azt hitte, nincs is ennél könnyebb. Nyelvtanóra volt éppen, mondatokat kellett elemezni; ami, hiszen tudják önök, nem a legkönnyebb művészet, mert a szókról meg kell mondani, melyik az alany, melyik az állítmány; hát ez még korántsem a legnehezebb; a dolog ott kezd unalmas és veszedelmes lenni, amikor a kiegészítőkre kerül a sor, hogy a kakas csipje meg azt a pihent eszüt, aki kitalálta.

Meleg volt a tanteremben nagyon. A fiuk részben legyeket, részben szekundákat fogdostak. Rákerült a sor Armandra is.

- Melyik ebben a mondatban az alany? - kérdezte tőle a tanár ur.

Armand hallgatott, mint a csuka.

- Mi az, mi az? - szólt meglepetten a tanár ur. - Talán nem hallottad a kérdést?

- De igen kérem, hallottam.

- Hát mit kérdeztem?

Armand hallgatott. A tanár nem tudta mire vélni a legjobb tanuló konokságát és megismételte a kérdést, melyre ezt a hihetetlen választ kapta:

- Nem tudom.

- Az lehetetlen.

- Nem tudom.

- Akkor beírok egy négyest.

- Bánom is én! - felelt Armand vakmerő nevetlenséggel, aminek nemcsak egy szekunda lett a következménye, hanem az is, hogy tiszteletlen magaviselet miatt a nevét belerótták az osztálykönyvbe.

A fiuk elámultak és a pad alatt kárörvendve suttogták egymásnak:

- No végre, beszekundázott a hires!
- Nem is olyan jó tanuló.
- Egy hanyag fráter.

Óra után pedig, tizperckor, az volt első dolga Zsigának, a legeslegutolsó nebulónak, hogy csúfolódva öltötte nyelvét Armandra:

- Szekunda, szekunda!

Armand emelt hangon, szigoruan szólt rá:

- Hát aztán? Mi van abban? Te büszke vagy a szekunda-gyűjteményedre.
- Az más! Az én vagyok! De te?
- Hallod Zsiga, befogod a szádat, mert különben...
- Talán megijedek tőled, te selyemfiu?

Erre már nem volt szó a válasz, hanem egy jó hátbavágás. Az ütést Armand mérte Zsigára és meg kell adni, kemény ököllel. Persze, birokra mentek és itt is Zsiga húzta a rövidebbet. Ugy kikapott, hogy csak úgy ropogtak a csontjai.

- Feladlak az osztályfőnöknek! - bögte siralmasan.
- Bánom is én!

A fiuk csak csodálkoztak, hogy minő változást mutat Armand. Kezdek tőle szepegni és többen körülállották, barátkozni akarván vele. A Jóska gyerek rögtön ajánlatot tett neki, hogy menjenek együtt fürödni a Tiszára. A Miska pedig csónakázni hitta; a Karcsi meg elinvitálta egy kis madárfészek-vadászatra, a füzesek közé.

- Nini! - gondolta Armand. - Hát ez kell nektek? Ha az ember udvarias, finom és előkelő, akkor kutyába sem vesztek; de ha érzitek az öklömet, ha gorombaságokat vágok a fejetekhez, akkor imponálok, akkor megbecsültök?

Armand, mint mondtuk, nagyon okos fiucska volt. És mielőtt további magatartása iránt véglegesén döntött volna, elmondta a történeteket őszinten az apjának. Az apja bizony nem igen örvendezett. Hiszen az volt a büszkesége, hogy Armand, kis fiu léttére, a felnőttek korrekt modorával rendelkezik és ezért bizony megfeddte:

- Édes fiam, maradj te csak uri fiu, jónevelésü fiu. Szebb az, jobb az. Ámbár nem lehet elhallgatnom azt az észrevételemet, hogy az iskolában kicsiben ugyanugy van, mint az életben nagyban. Az életben is sokszor, sőt többnyire a nyers, bárdolatlan fickók sáros csizmával gázolnak keresztül a boldogulás országutján és félrelökik a szerényeket, az okosakat, az illetudókat. Ámde bizonyos, hogy elkövetkezik majd egyszer az az idő, amikor az elegáns modor fog győzni és uralkodni. Ehhez azonban szükséges, hogy mennél többen őrizzék meg a korrektséget, kis fiam. Neked is ez a kötelességed.